БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 175 (9930) | 1962 оной июлиин 26, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Башкирай республика зуу миллион пүүд таряа Эхэ орондоо тушаахань

Башкирай АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд 1962 ондо ороohо таряа бүри элбэгээр ургуулха, бэлэдхэхэ гэhэн социалис уялгануудые абаа. Арга боломжонуудаа годорхойлон тооложо үзөөд, гүрэндэ зуу миллион пүүдhээ бага бэшэ ороohо таряа худалдаха гэжэ тэдэнэр шиидэээ. Энэнь гүрэнэй түсэбтэ орходоо 14,5 миллион, нёдондо жэлдэ худалдагдаhанда орходоо 23 миллион пүүдээр ехэ байна. (ТАСС).

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ машина техникээ бүтээсэтэйгээр ашаглаха, нэгэшье үдэр миин гээхэгүй!

★ ★

...ктар бүриhөө 200 центнер

...БАНСК. (Телефоноор аб-...). Эндэхи үйлэдбэриин уп...ениин Түнхэнэй «Сиби...» колхоз хамтынгаа адууhа...а үбhэ тэжээл элбэгээр ...дхэжэ, абаhан социалис ...аяа нэрэтэй солотойгоор ...гэхын тула бүхы арга бо...конуудаа хэрэглэнэ.

...ра бороон орожо, тэжээл ...дхэлгын хүдэлмэридэ ...та үзүүлбэшье, тус кол...хид ажалаа эмхитэйгээр ...лжа, хамта 726 га үбhэ ...аа. 1000 центнер hайн ...ртай тэжээл hүрилэгдэжэ абтанхай. Тиигэжэ управлели дотороо үбhэ хуряалгаар түрүүлжэ ябана.

Үбhэ хуряахынгаа хажуугаар тус колхоз шэмэтэ тэжээл бэлэдхэнэ. Эндэхи 4-дэхи бригада (бригадир нүхэр Соковиков) түрүүшынгээ үдэртэ 260 центнер силос даража абаа. Энэ жэл хара таряанай, ногоон hолоомоной ургаса яhала hайн, гектар бүриин 200 центнер хүрэтэр ногоон хадагдана.

В. Смолин.

Кабанск.

★

МҮРЫСӨӨНДЭ ЭРХИМЛЭВЭ

Парти, правительствынгаа Хандалгатай танилсажа байхадаа, Захааминай «Победа» артелиин гэшүүд хараалhан энэ жэлэйнгээ түсэб, зорилгонуудые заатагүй бэелүүлхые оролдоно. Эндэ магтаалтайгаар ажаллажа байдаг хүнүүд олон юм. Жэшээлхэдэ, малшан Д. Гармаевай даадаг гүүртэдэ 170 хашараг харууhалагдадаг. Зунай бэлшээриин үедэ hайнаар адуулжа, малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые хоног соо 800—900 граммаар нэмээгээ.

Ц. Гомбоев.

Хүрьбын совхозhоо ерэhэн бэшэгүүд

1. Хура бороо зэмэтэй аал?

— Үбhэ бороо, үер боложо, үбhэ ...лга, силос даралгада бүхы хү...бихын аргагүй, бороогой нэгэ ...мдаад орхёол hаа...,—гээд лэ ...бын совхозой ехэшье, багашье ...лтан мүнөө болотороо энэл ...г урдаа баринхай hуухаар.

— Үгы даа, шангалхаар болоо ...сагошожол байна, юундээ тии...й нобшорно, унжагайрна гээ...дуратай газартаа ошоод лэ но...сабшахаар болоо ха юм, ...э совхозой захын лэ хүдэлмэ..., үтэлhэн үбгэд хүгшэд тиихэ...тайхалсаха юм.

...э хуряалгада эхилжэ орохын ...нээрээшье хаа хаанагүй хура ...н ехээр орожо, гол горход үер..., нуга тохойн сабшалан абаа, ...шухала, шиидхэхы удхатай хү...рине хойшонь татаhан, унжа...улhан, hаад тойбо ушаруул...ь хэншье арсахагүй.

Гэтэр үбhэ хуряалгын хүдэлмэридэ мууса бэлдэhэнэй, бүри мүнөө болотороо үбhэндөө хүсэд шиидэжэ ороодүй, эмхидхэлэйнь үе дүүрээгүй байhаар. Саг үргэлжэ бороо шааяжа байхаяа болиhоор долоон хоног үнгэрөө. Эгээ мүнөө гол шалтагаан болгожо урдаа бариха юумэнь хадаа «сабшаламнай үhанда ехээр абтаа, шабар шабха болоо» гэhэн шалтаг ехэнхи ушарта дурдана. Нээрээшье гол, горход hабаhаа халижа, нуга тохойнуудай, набтар газарай нилээд ехэ сабшалан эльбээ, элhэ шоройгоор дараа. Тэрэ ушарhан хохидолые буруушаажа яажа болохоб.

Гэбэшье Хүрьбын совхозой сабшалан хуу уhанда абтаа бэшэ, харин үбhэндэ нэн түрүүлэн ородог гол газарнууд даб дээрэ сабшагдахань бэрхэтэй болоhон байна. Уhанда абтаагүй эбхэржэ унашаhан ногоотой хүдөө добо газарнууд, хуушанай буусанууд ара Хүрьбэдэмнай дүүрэн ха юм. Иимэл сабшаландаа эндэхид бүхы хүсэеэ хаяжа, дары шамдажа, hайнаар ургаhан үбhэ ногоогоо соможо абаха зэргэтэй байгаа бшуу.

Тиигэжэ hанан гэтэр, Хүрьбын совхозоорхин хүсэhэндэ хүрэжэ хүдэлмэреэ эмхидхэнэгүй, шамдана, яаранагүй. Үбhэ хуряалгада хабаадаха техникэ, хүнэй хүсэн дүүрэн хүсэд элсүүлэгдэнэгүй, арай шамай hалирhан нэрэтэй байна. Тус совхоз

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

Хонишодой оролдолго

...жахын тоосоондо ороhон ...Дамбиевай даадаг хонишо... бригадынхид («Эрдэм» ...оз) 73 га сабшалангай үб... хуряажа абаха түсэбтэй. ...бригадынхид парти, прави...ствынгаа Хандалгатай та...саад байхадаа, богонихон ...ор соо үбhөө хуряажа ...а, хаража байhан хонид... үбэлэй сагта хүсэд хүрэхэ ...эл бэлдэхээр шиидэбэ.

...үнөө жэлдэ үбhэ ногооной ...са урдахи жэлнүүдтэ ор...оо жэшээгүй hайн. Тус бри...нхид 2 морин косилка, 2 ...н тармуур болон бусад ... зэмсэг заhабарилжа ...ад, үбhэ хуряалгаяа эмхи...гээр эхилбэ.

Б. Цыренов.

...ухар-Шэбэр.

Республикын колхоз, совхозуудта ургаса харууhалга тухай

1962 оной июлиин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд, үйлэдбэриин управленинүүд	Зурууд хоорондын элдүүрилгэ: Кукуруза, Нэгэдэхеэ	Кукуруза, Хоёрдохёо	Хартаабха, Нэгэдэхеэ	Хартаабха, Хоёрдохёо	Саахарай свёкло, Нэгэдэхеэ	Саахарай свёкло, Хоёрдохёо
Баргажанай	48	15	82	15	53	—
Кабанскын	92	36	87	22	79	9
Прибайкалиин	57	—	56	—	14	—
Түнхэнэй	92	49	93	43	26	15
Кабанскын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	64	26	84	25	64	8
Бэшүүрэй	83	13	67	38	78	1
Зэдын	59	17	74	48	74	2
Захааминай	28	—	68	—	29	—
Хяагтын	73	1	32	—	27	1
Хяагтын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	70	10	23	20	65	1
Яруунын	31	—	42	13	42	18
Хориин	63	—	15	—	7	—
Хориин үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	62	—	27	6	15	4
Загарайн	43	10	75	35	28	12
Мухар-Шэбэрэй	56	8	70	8	21	9
Сэлэнгын	67	—	48	—	84	—
Тарбагатайн	55	5	24	7	—	—
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	59	5	53	12	34	8

...Баргажанай Карл Марксын ...рмэтэ колхозой главна аг...ом Бальжи-Нима Лубсанов ...тэй дээрэ таригдаhан бобын ...сые шалгажа байна.

...ЦЫРЕМПИЛОВЭЙ фото.

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси

hУРГУУЛИ ТУХАЙ БҮГЭДЭ АРАДАЙ АНХАРАЛ

(РСФСР-эй гэгээрэлэй министр Е. И. Афанасенкын элидхэлhээ)

1959 оной апрель hарада РСФСР-эй Верховно Соведэй энэ зарлалай түрүүшын сесси Никита Сергеевич Хрущевой үүсхэлээр зохёогдоhон КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүдые үндэhэ болгон, ССР Союзай Верховно Соведэй хуулитай зохилдуулан, ажабайдалтай hургуулинуудые холбоо барисаатай болгохо ба Россин Федераци дотор арадай гэгээрэлэй хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай хуули баталан абаа hэн гэжэ тэмдэглэбэ.

Тэрэ гэhээр гурбан жэл үнгэрбэ. hурагшадые ажабайдалда, ниитын хэрэгтэ аша туhатай ажалда бэлдэхэ, ниитэ болон политехническэ hуралсалай хэмжээе дээшэлүүлхэ, наукын үндэhэ hуури hайнаар мэдэхэ, эрдэм болбосоролтой хүнүүдые hургуулинуудhаа гаргаха, ажалда дуратайгаар, коммунизмын үзэл сурталаар залуушуулые хүмүүжүүлхэ зорилго совет hургуулинуудай урда энэ хуули табиhан байна.

Арадай гэгээрэлэй хэрэгүүдые шэнэдхэн хубилгаха хэмжээ ябуулгануудай зүб байhаниие КПСС-эй XXII съезд элирхэйлэн харуулаа. hургуули тухай хуулиин ямараар бэелүүлэгдэжэ байhанда съезд hайшаалтай сэгнэлтэ үгэhэн байна. Орон доторнай ажабайдалтай, мүн үйлэдбэритэй hургуулинуудай холбоо барисаа бэхижүүлгэ бүхы дээрээ hайжарhан, залуушуулые ажал хүүлэжэ хүмүүжүүлхэ хэрэг тогтонижоо. Гэбэшье мүнөө дээрээ хэгдээд байhан хүдэлмэри — шэнэдхэн хубилгахын эхин болоно. hургуулинуудай хүдэлмэри бодото дээрэнь hайжаруулхын тула үшөө ехэ юумэ хэгдэхэ ёhотой. Долоон жэлэй hургуулинуудhаа найман жэлэй уялгата hуралсалда шэлжэн оролгые 1961 — 1963 онуудта дүүргэхээр хараалагдаhан байгаа. Энэ жэлhээ найман жэлэй hуралсал 16 наhа хүрэтэр бүхы үхибүүдтэ уялгата болоно. Үнгэрhэн hуралсалай жэлдэ республика доторнай найман жэлэй 19 мянган hургуули хүдэлмэрилөө. Мүнөө тэдэ hургуулинуудай тоо 31 мянга хүрэтэр олошоруулагдахань. Республикымнай 500-hаа дээшэ районуудта бүгэдэ ниитын уялгата hуралсал бэелүүлэгдэнхэй. Ленинградай, Оренбургын, Ростовой областьнууд энэ зорилгые дүүргэхэ дүтэлэнхэй.

Элидхэлшэ найман жэлэй hуралсал бэелүүлхэ талаар бии байhан зарим дутагдалнууд тухай тогтожо хэлээ. Тусхайлбал, зарим область болон автономно республиканuudта нэгэ класста хоёрдохи жэлээ hууhан үхибүүдэй hуралсалаа орхихо ушар гарана.

Министр элидхэл соогоо үйлэдбэриин hуралсалтай арбан жэлэй дунда hургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулба. Үнгэрhэн hуралсалай жэлдэ республикымнай 7.345 hургуулинуудта юрэнхы эрдэмhээ гадна, үйлэдбэриин hуралсал заагдаhан байна. Энэ хадаа бүхы дунда hургуулинуудай гурбанай хоёр хуби болоно. hуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр үшөө 3,1 мянган дунда hургуули шэнэдхэн хубилгагдаха. Үйлэдбэриин hуралсалтай hургуулинуудай 9—12 классуудта ахалагша бүхы классуудай 85 шахуу процент hурагшад hуралсаха болоно.

Москва, Ленинград, Свердловск, Омск, Новосибирск бусад олон городуудта hуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр арбан классай бүхы hургуулинууд политехническэ hуралсалтай 11 жэлэй болгогдохонь. hургуули тухай хуули, правительствын бусад тогтоолнуудые бэелүүлэн, автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, областной болон хизаарай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, совнархозууд, промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн түсэблэлгын зургаанууд шухала хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй гэжэ министр тэмдэглэбэ. Тодорхойлон хэлэбэл, дунда hургуулинуудай hурагшадай мэргэжэл олохо шэглэлые тодорхойлхо, үйлэдбэриин hуралсалай цех, участогуудые байгуулха хэрэгтэй. Тэдэнэр hургуулинуудые инженерно-техническэ, агрономическа хүдэлмэришэдөөр хангаха ба hургуули дүүргэжэ гарагшадые ажалда абаха асуудал шиидхэхэ ёhотой.

Мүнөө 11 жэлэй бүгэдэ ниитын уялгата hуралсалда шэлжэн орохо арга боломжо байгуулха саг ерээ гэжэ элидхэлшэ саашань хэлэнэ. Дунда hуралсалай хэмжээн нэн түрүүн 11 жэлэй уялгата hуралсал дамжан үргэдхэгдэхэ ёhотой гэжэ hургуули тухай хуули соо хэлэгдэнэ. Урид хараалагдаhан тоо баримтануудай ёhоор 1970—1971 онуудай hуралсалай жэлдэ 9—11 классуудта 4,7 миллион hурагшад байха ёhотой. Энэ тоо hургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха үеын урда тээхиhээ 4,5 дахин ехэ болоно. Тиимэhээ шэнэ дунда hургуулинуудые нээхэhээ гадна, мүнөөнэй найман жэлэй hургуулинуудай бааза дээрэ дунда hургуули байгуулха болонобди.

Арадай ажахын hалбаринуудта хүдэлжэ байhан залуушуулда олон hургуулинуудые нээжэ, дунда эрдэмэй хэмжээе үргэдхэхэ тушаа hургуули тухай хуули соо хараалагданхай. 1961—1962 онуудай hуралсалай жэлдэ хүдэлмэришэн залуушуулай болон хүдөөгэй залуушуулай hургуулинуудта 1,7 миллион хүн hуралсаа. Энээниие гурбан жэлэй саада тээхитэй жэшэбэл, 600 мянган хүнөөр олошорhон байна. Жэшээнь, Свердловско областьдо завод бүхэн дээрэ хүдэлмэришэдые hургаха түсэб табигдаад, дүүргэгдэжэ байна. Воронежско областиин Россошанска районой «Дружба» колхозой дүй дүршэлые hайшаамаар. Эндэ 23 наhа хүрэтэр бүхы залуушуулынь hуралсана. 1964 он болотор тэдэнэр бултадаа найман жэлэй hургуулитайнууд болохо. Үйлэдбэриин hуралсалгай үдэшын болон заочно hургуулинуудые түргөөр байгуулха гээшэ хүдөө ажахыда мэргэжэлтэдые олоор бэлдэхэ хэрэгтэ шухала удха шанартай.

Нүхэр Афанасенкын элидхэл соо hуралсалай шэнэ түсэб болон программануудта онсо анхарал хандуулагдаа. Шэнэ түсэб, программанууд хуушанайхиhаа юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, ниитэ hуралсалай хэмжээе дээшэлүүлхэ, мүнөө үеын ушар ёhо мэдэхээр, ухаан бодолой, мүн физическэ талаар хүмүүжүүлгын зорилгонуудые hайнаар шиидхэхэ, hурагшадые ажалда дуратайгаар, үйлэдбэриин hуралсалай үндэhэ hуури дээрэ хүмүүжүүлгэдэ туhалха байна.

Ажалда коммунис ёhоор хандалгые хүгжөөлгэ хадаа обществын бүхы гэшүүдые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин гол анхаралда байха ёhотой гэжэ манай партиин Программа соо хэлэгдэнэ. Үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада хүдэлмэрилөөд байхадаа политехническэ үндэhэ hуури дээрэ үйлэдбэриин hуралсал хүгжөөлгөөр дүй дүршэлтэй боложо захалаабди. Найман жэлэй hургуулинуудта үйлэдбэриин hуралсал тусхай мастерской болон туршалгын hуралсалай участогуудта үнгэргэгдэнэ. Городой hургуулинуудай 9—11 классуудай үйлэдбэриин hуралсал предприятинуудай, барилгын организацинуудай цехүүдтэ, хүдөө ажахы дээрэ — колхоз, совхозуудай hуралсалай бригадануудта үнгэргэгдэнэ.

hүүлэй үедэ hурагшадые политическэ талаар хүмүүжүүлгын хэмжээн hураггүй дээшэлээ гэжэ нүхэр Афанасенко хэлэбэ. Манайда бэрхэ, үнэн сэхэ залуушуул хүмүүжүүлэгдэнэ гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. hуралсалай шэнэ жэлhээ дунда hургуулинуудай hүүлшын классуудта политическэ эрдэмүүдэй үндэhэ hуури гэжэ дэлгэрэнгы курс заагдадаг болохонь. hурагшадта ойлгосотой хэлэн дээрэ научна коммунизмын болон манай партиин политикын шухала асуудалнууд тайлбарилагдажа, залуушуулай идейнэ хүмүүжүүлгые дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

⁂

Арадай гэгээрэлэй болон культурын талаар РСФСР-эй Верховно Соведэй комиссиин түрүүлэгшэ, депутат **А. Т. Гнедов** «Ажабайдалтай hургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ, РСФСР дотор арадай гэгээрэлэй хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай» хуулиин дүүргэгдэжэ байhан тухай нэмэлтэ элидхэл хэбэ. Коммунистическэ партиин XXII съезд, КПСС-эй Программа шэнэ үеын хүниие хүмүүжүүлгэ хадаа коммунизм байгуулгын гол зорилгонуудай нэгэн гэжэ тодорхойлhон байна гээд тэрэ саашань хэлээ.

hургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэритэй холбоотой асуудалнуудые комисси оло дахин хаража үзөө гэжэ элидхэлшэ сессидэ мэдээсэбэ. Мүнөө боложо байhан сессидэ бэлэдхэл хэнгээ, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудай, олониитын хабаадалгатай олон группанууд Волгоградай, Тамбовой, Омскын бусад областьнуудта, автономно республиканuudта hургуули тухай хуулиин ямараар дүүргэгдэжэ байhаниие шалгаа.

Нэмэлтэ элидхэлэй hүүлээр сесси зүбшэн хэлсэлгэ эхилжэ, республикын дээдэ болон тусхай дунда эрдэмэй министр **В. Н. Столетовтэ** үгэ үгтэбэ. Министр дунда hургуули болон техникумүүдтэ үйлэдбэриин hуралсалай үргэнөөр дэлгэржэ байhан тухай тогтожо хэлээ.

Тэрэшэлэн сесси дээрэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи техническэ эрдэмэй главна управлениин начальник **П. И. Кирпичников**, Москвагай 35-дахи интернат hургуулиин багша депутат **Е. М. Бердникова**, партиин Липецкэ обкомой нэгэдэхи секретарь депутат **С. Т. Пузиков** болон бусад үгэ хэлэhэн байна.

Архангельскда хани халуун уулзалга болобо

АРХАНГЕЛЬСК, июлиин 23. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Хойто флодто ябаhанайнгаа hүүлээр мүнөөдэр Архангельск ерээ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. Ф. Устинов, Оборонын министр Советскэ Союзай маршал Р. Я. Малиновский, Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник армиин генерал А. А. Епишев Н. С. Хрущевтой хамта эндэ ерэлсээ.

Городтой, гэр байрын, культурно-ажаhуудалай барилгануудтай Н. С. Хрущев танилсаа. Архангельскда hүүлшын табан жэлэй турша соо 15 мянга шахуу бүлэ шэнэ байрануудые абаhан байна. Гэр баридаг түрүүшын комбинат hаяхан ашаглалгада үгтөө. Жэлэй турша соо 35 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай томо панельнэ гэрнүүдые бариха мүн лэ иимэ хоёрдохи предприяти мүнөө бодхогдожо байнхай.

Ябаhан замдань Н. С. Хрущевые хэдэн олон мянган хүн зон хани халуунаар амаршалдаг байгаа.

Удаань Хойто зүгэй ой модоной промышленностиин эгээн томо предприятинуудай нэгэн болгшо В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ модо хюрөөдэжэ болбосоруулдаг комбинадта Н. С. Хрущев, тэрээнтэй суг ябалсаhан хүнүүд ошоо.

Советскэ правительствые толгойлогшо комбинадай цехүүдтэ ороо, монсогор модо яажа хюрөөдэдэгыень хараа. Комбинадай директор инженер П. Н. Суслонов тайлбари үгэhэн байна.

— Манай комбинат мүнөө жэлдэ 500 мянга шахуу кубометр модо хюрөөдэхэ, 280 мянган кубометр модо болбосоруулха ёhотой юм. Тэрэнэй 160 мянган кубометрынь гадаадын оронуудта эльгээгдэхэ юм,—гэжэ нүхэр Суслонов хэлээ.

Архангельскын совнархозой Соломбальска механическа заводто бүтээгдэhэн шэнэ автолесовозые Н. С. Хрущев хараа.

Заводой талмай дээрэ олон зоной хабаадалгатай митинг болоо. Н. С. Хрущевой трибуна дээрэ гарахада, суглараг шад тэрэниие халуунаар амаршалаа. Комбинадай парткомой секретарь А. В. Ларионов митингые нээгээ.

Рамщигуудай түрүү бригадын хүтэлбэрилэгшэ В. Н. Скворцов түрүүлжэ үгэ хэлээ.

Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө бүхэдэлхэйн конгрессэй дүүрэhэнэй hүүлээр удангүй, та, Никита Сергеевич, манайда ерэбэт. Конгрессэй хүдэлмэриин хойноhоо бидэнэр анхаралтайгаар ажаглан хаража байгаабди, танай хэлэhэн тодо hонор үгэ бүхэниие бодомжолжо үзэхэдөө, бүри эршэтэйгээр, бүри hайнаар хүдэлмэрилхэ гэhэн гансахан лэ тобшолол хэhэн байнабди. Юуб гэхэдэ, манай Эхэ ороной өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ гээшэ дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха нүхэсэл мүн болоно гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Удаань комбинадай эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн Валентина Мартынова, КПСС-эй Архангельскын обкомой нэгэдэхи секретарь К. А. Новиков үгэ хэлээ.

Тиигээд Н. С. Хрущевой үгэ хэлэхэдэ нэгэтэ бэшэ альга ташалган болоо. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгhөө комбинадай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые амаршалхадаа, совет арадай аша туhада зорюулан саашадаа бүри hайнаар хүдэлмэрилхыень тэдэниие уряалаа, коммунис байгуулалтада шэнэ илалтануудые түйлахыень Хойто зүгэй бүхы ажалшадта хүсөө.

Н. С. Хрущев Москва бусажа ерэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев ороной хойто районуудаар аяншалаад, июлиин 24-дэ Москва бусажа ерээ.

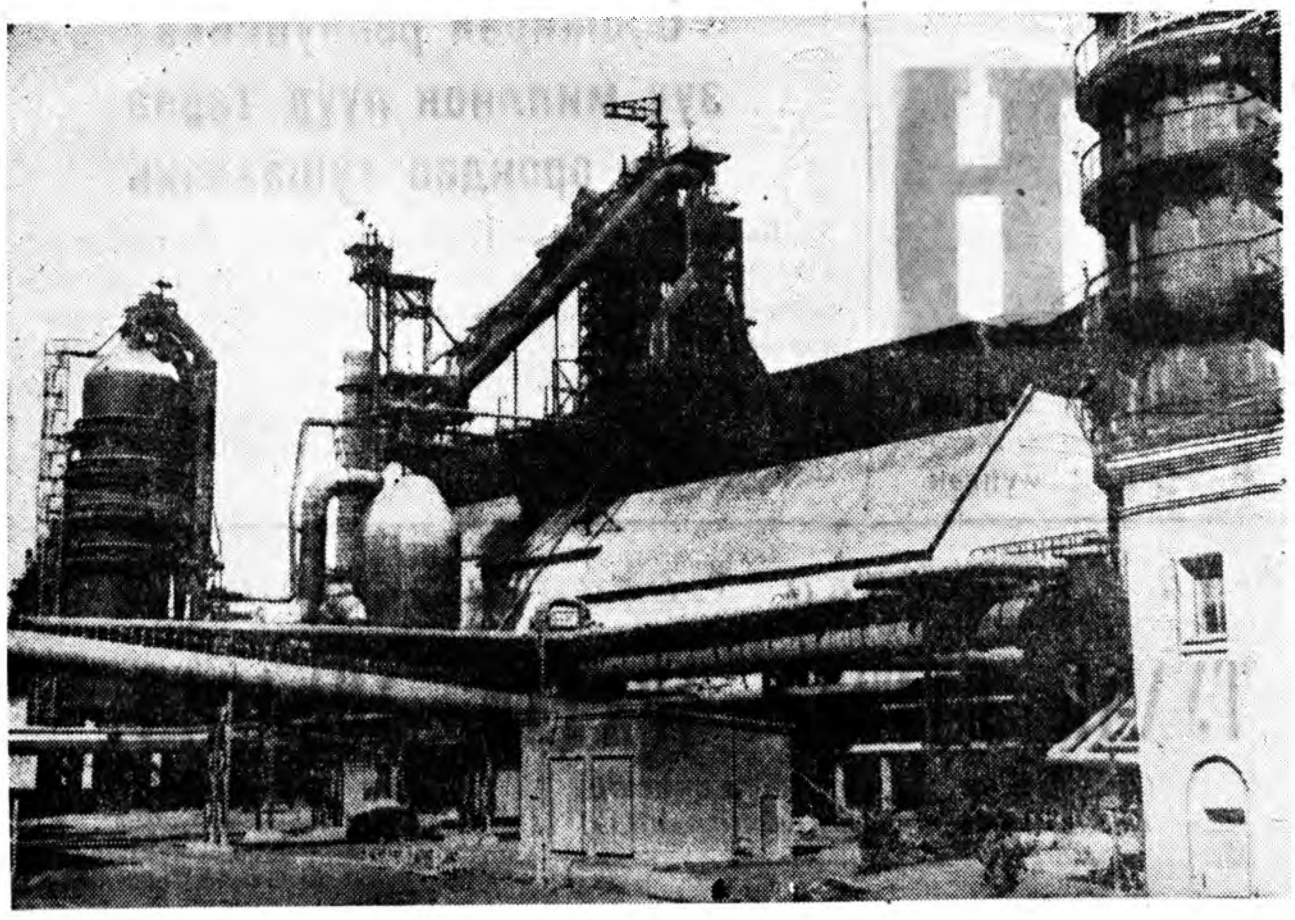

Череповецкэ металлургическа заводто хүсэтэ шэнэ доменно пеэшэн, шанаржуулгын фабрика ашаглалгада үгтөө. Эсэгэ ороной эрдэм ухаанай болон техникын һүүлшын туйлалтануудые хараада абажа, энэ тон томо шэнэ домно баригдаһан байна. Автомадаар зэбсэглэлгын, оньһожоруулгын талаар энэ пеэшэн орон дотороо гол һууринуудай нэгые эзэлнэ. Тус агрегадай ашаглалгада үгтэхэдэ заводто шэрэм хайлуулга эрид ехээр дээшэлхэ юм. Зураг дээрэ: Череповецкэ тон томо шэнэ домно.

ТАСС-ай фотохронико.

Лаосой бэеэ абанги байдалтай болоһон тухай декларацида гар табигдаба

ЖЕНЕВЭ, июлиин 23. ТАСС-ай тусхай корреспондент Я. Мазур нигэжэ дамжуулаа: Лаосой асуудал гуримшуулха талаар Женевэдэхи зүблөөндэ хабаадагшад Лаосые бэеэ абанги байдалтай болгохо тухай декларацида, мүн тэрээн тушаа протоколдо энэ үглөөгүүр гар табяа. «Бэеэ абанги байдалтай болохо тухай» Лаосой хаанай правительствын 1962 оной июлиин 9-дэ хэгдэһэн мэдүүлгэ декларацида оруулагданхай.

Зүблөөндэ хабаадагшад Женевын сагаар эгсэ 10 час 30 минутада Нацинуудай ордоной соведэй залда һууринуудаа эзэлбэ. Лаосой правительствын премьер-министр хан изагуурта Суванна Фума хоёр түрүүлэгшэнэрэй хоорондо һуулсаба.

Советскэ делегацине толгойлогшо А. А. Громыко гар табилгын болохо үедэ түрүүлэгшээр һуугаа.

13 гүрэнэй түлөөлэгшэд — зүблөөндэ хабаадагшад Лаосые бэеэ абанги байдалтай болгохо тухай декларацида удаа дараалан гар табиба. Дээрэ заагдаһан 13 гүрэнэй делегацинуудые толгойлогшонор, Лаосой делегацине толгойлогшо Киним Фолсена деклараци тушаа протоколдо гар табяа.

Женевэдэхи зүблөөнэй хоёр түрүүлэгшэнэр—СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Хьюм баталан абтаһан документнүүдтэ эгээн һүүлдэ гар табиба.

Түрүүлэгшээр һуугша Лаосой правительствые толгойлогшо Суванна Фумада үгэ үгэбэ. Суванна Фума зүблөөндэ хабаадагшадые бултыень амаршалха зуураа, Лаосой правительство абаһан уялгануудаа заатагүй дүүргэхэ юм гэжэ баярай оршон байдалда найдуулаа. Лаос хадаа бэеэ даанхай, амгалан тайбан, бэеэ абанги гүрэн болохо ёһотой, болохошье юм гэжэ хэлээ.

Үглөөнэй 11 час. А. А. Громыко түрүүлэгшын алхаар стол тоншобо. Зүблөөнэй һүүлшын, эгээл амжалтатай заседани дүүрээ гэжэ соносхоноб гэжэ тэрэ хэлээ.

Мүнөө гар табигдаһан документнүүдэй һүүлдэ иимэ үгэнүүд бэшэгдэнхэй: «1962 оной июлиин 23-да Женевэдэ болоһон ушар...». Үнэхөөрөөшье уласхоорондын ехэ удха шанартай хэрэг бүтээгдэбэ. Энэ ушар Лаосой национальна патриотическа хүсэнүүдэй тэмсэһэн тэмсэлэй үнэн зүб байһаниинь бүхы дэлхэйдэ мэдэрэгдэхэһээ гадна, ниитын элдэб гуримтай оронуудай өөһэд хоорондоо харилсан ажаллаха политикын, эб найрамдалай политикын ехэ амжалта туйлаһые гэршэлэн харуулна.

Лаосой асуудал гуримшуулгаар уласхоорондын зүблөөндэ Н. С. Хрущев бэшэг эльгээхэдээ, Лаос тушаа Женевэдэхи хэлсээнүүдтэ эгээл иимэ сэгнэлтэ үгэһэн байха юм. Энэ бэшэг заседани дээрэ зүблөөндэ хабаадагшадта тараагдажа үгтөө. Заседаниин һүүлээр болоһон пресс-конференци дээрэ байлсаһан хэблэлэй олон тоодо түлөөлэгшэд бэшэгэй удхатай танилсаа.

Женевэдэхи зүблөөндэ хабаадаһан 13 гүрэнэй правительствануud Лаосые бэеэ абанги байдалтай болгохо тухай асуудалаар баталан абаһан деклараци соогоо ингэжэ баяртайгаар мэдүүлһэн байна. Бэеэ абанги байдалтай болохо тушаа асуудалаар Лаосой правительствын 1962 оной июлиин 9-дэ хэһэн мэдүүлгэ дотор Лаосой правительствын, арадай дура хүсэлэй дэбжүүлэгдэһые хараадаа абаха зуураа, «хаан засагта Лаосой эрхэ сүлөөе, бэеэ даанхай, бэеэ абанги байдалыень, нэгэн ниитэ, бүрин бүтэн газартай байлгыень мэдэрнэбди, хүндэлхэбди, али болохоор сахихабди».

Лаосто тогтоогдоһон амгалан байдалда һаад ушаруулхаар ямар нэгэн хэмжээнүүдые абахагүйбди, хүсэ хэрэглэхэгүйбди, заналта хэхэгүйбди гэжэ эдэ 13 гүрэн уялга абаа. Лаосой дотоодын хэрэгүүдтэ сэхэ гү, али нюусаар хамааралсалгаһаа эдэ гүрэнүүд һаналаа бариха. Эдэ гүрэнүүд туһаламжа үзүүлхые дурадхахадаа, үгышье һаа Лаосой туһаламжа эреэ һаань, политическэ эрилтэнүүдые габихагүй юм; бэеэ даанги байдалдань таарахагүй сэрэгэй ямаршье бүлэглэлнүүдтэ, ямар нэгэн ондоо хэлсээнүүдтэ Лаосые хайшаншье гээ һаа хабаадуулхагүй. Ямар нэгэн бүлэг гүрэнүүдэй гү, али сэрэгэй бүлэглэлэй, тэрэ тоодо СЕАТО-гай зүгһөө бэелүүлэгдэхэ аршалан хамгаалгын политикаһаа Лаосой арсаа һаань, энэ хүсэлыень дээрэ дурсагдаһан гүрэнүүд хүндэлхэ байна. Эдэ гүрэнүүд Лаосто хариин гүрэнүүдэй сэрэгэй баазануудые байгуулхагүй юм, баазануудые байгуулгадань юунэйшье болоо һаа туһалхагүй байна, хариин гүрэнүүдэй сэрэгэй ямаршье бааза болон бүхэлэлтын пунктнуудые, тэрэшэлэн хариин гүрэнүүдэй сэрэгэй ямар нэгэн барилгануудые бодхоолгодонь хайша хэрэгээр хандахагүй юм.

Хэрбээ аюулай тохёолдоод гү, үгышье һаа, Лаосой эрхэ сүлөөдэ, бэеэ даанхай, бүрин бүтэн газартай байлгадань һаад ушаруулагдаха болоо һаань, Лаосой правительстватай хамтын зүбшөөл үнгэргэхэбди гэжэ 13 гүрэнэй правительствануud деклараци соогоо уялга абаа.

Хариин гүрэнүүдэй сэрэгүүдые, сэрэгэй албанда хабаатай хариин гүрэнүүдэй хүнүүдые, хариин гүрэнүүдэй сэрэгэй албатаниие Лаосһоо гаргаха болзор болон гурим Лаосые бэеэ абанги байдалтай болгохо тушаа декларациин протокол дотор тодорхойлогдонхой.

Тиимэ сэрэгүүдые, сэрэгэй алба хэжэ байһан хүнүүдые Лаосто оруулха ябадал протокол дотор хоригдоно. Лаосой национальна байдал хамгаалгада шухала хэрэгтэй болохоор Лаосой правительствын тодорхойлһон юрын буу зэбсэгһээ ондоо һомо хэрэгсэлнүүдые, буу зэбсэгүүдые, сэрэгэй материалнуудые Лоасто абаашахагүй гэжэ протокол дотор хэлэгдэнэ. Лаостохи байдал адаглан хараха, хинан шалгаха уласхоорондын комиссиин уялга протокол дотор тодорхойлогдонхой. Энэ комисси 1954 оной Женевэдэхи хэлсээнэй ёһоор, Индиин, Канадын, Польшын түлөөлэгшэдһөө бүридхэн байгуулагдаа һэн. Лаос тушаа Женевэдэхи зүблөөнэй хоёр түрүүлэгшэнэрэй (СССР-эй, Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй) энэ тушаалда орохо ерээдүйн хүнүүдэй уялга протокол дотор тодорхойлогдоһон байна. Лаосые бэеэ абанги байдалтай болгохо тухай декларациие, тэрээн тушаа протоколые хүсэндэнь хүргэлгые тэдэнэр адаглан хараха уялгатай.

* * *

Хаан засагта Лаос Индо-Хитадай хахад аралай гол дунда оршодог Зүүн-Урдахи Азиин багахан гүрэн мүн. Энэ гүрэн баруун захаараа Таиландтай, хойто захаараа—Хитадай Арадай Республикатай, зүүн захаараа—Вьетнамтай, урда захаараа — Камбоджотой нэгэ хилэтэй. Лаосой талмайнь 236,8 мянган дүрбэлжэн [...] метр болодог, эндэ 1.800 [...]ган хүн ажаһуудаг.

Лаос хүдөө ажахытай [...] дэнги орон мүн. Бар[...] (рис) эдеэ хоолойнь гол [...] мал болодог. Ороной [...] ажахы тон һулаар хүг[...]дэнхэй.

Лаосой газар дайда [...] малтамалнуудаар элбэг [...] гэбэшье ашаглагдадаггүй.

Лаос 1893 онһоо хойшо [...]до-Хитадай союзда хаб[...]даг байха зуураа, Фран[...] мэдэлдэ байһан юм. Фр[...] энэ гүрэндэ колониальна [...]рим тогтооһон байгаа. [...]зониинь тулюур ядуу, эрх[...]лөөгүй болоһон юм. Тииб[...] Лаосой арадууд хариин [...] мэшэдтэй эбсээгүй һэн.

Дэлхэйн хоёрдохи да[...] һүүлээрхи жэлнүүдтэ на[...]нальна сүлөөрэлгын хүд[...] илангаяа ехээр дэлгэрһэн [...]гаа. 1945 оной октябрьда [...] сэгтэ восстани боложо, [...]дай эсэргүүсэн тэмсэлгын [...] зуурын правительство ба[...]лагдажа, бэеэ даанхай [...] соносхогдоо һэн.

Франци олониитэ [...] эрилтэ хараадаа абажа, [...] Франциин союзһаа гара[...]гөөр «бэеэ даанхай байда[...] болобо» гэжэ ёһын тулада [...] носхохо баатай болоһон [...]

1954 ондо Женевэдэ га[...]дын хэрэгүүдэй министр[...]дэй зүблөөнэй болоһ[...] ашаар лэ Лаос бэеэ даа[...] байдалтай болоо гэжэ [...]рэгдээ һэн, тэрэ зүблө[...] СССР-эй, США-гай, КН[...] Англиин, Франциин, мүн [...]сад оронуудай түлөөлэ[...] хабаадалсаһан байгаа.

Женевэдэхи зүбл[...] шиидхэбэринүүдые бэелү[...]дэ, национальна нэгэдэл т[...] асуудал шиидхэлгэдэ али[...]лохоор һаад хэхэ гэжэ д[...]дын, гадаадын хархис [...]нүүд ехэ оролдолго гарг[...] юм. США-гай хархис хүс[...] дотоодын дайсадые буу з[...]гээр, самолёдуудаар хан[...] эхилээ бэлэй. Орон дотор[...]гай наяраан эхилһэн [...] Граждан дайн эхилжэ, З[...] Урда Азиин бүхы гүрэн[...] дайнай аюул тохёолдоо һ[...]

1954 ондо Индо-Хитад[...]шаа болоһон уласхоор[...] зүблөөн дээрэ һунгагд[...] хоёр түрүүлэгшэнэрэй—С[...]эй, Англиин түлөөлэгшэн[...] — эрилтээр Женевэдэ, [...]оной майда 14 гүрэнэй ха[...] далгатайгаар Лаосой асу[...] гуримшуулха уласхоор[...] зүблөөн зарлагдаһан бай[...]

Эб найрамдал хүсэдэг [...]нуудай шанга эрилтэ таб[...]най ашаар ороной поли[...]скэ гурбан бүлэглэлые [...] гойлдог гурбан хаан иза[...]танай зүблөөн Кувшина[...]дай (Домбонуудай) Н[...] 1962 оной июльдэ боложо [...]литическэ, национальна [...] ажал ябуулагша, бэеэ аб[...] политика баримталагша [...] изагуурта Суванна Фум[...]рүүтэй национальна нэгэд[...] шэнэ правительство байгу[...] тухай хэлсээндэ гар таб[...]һан юм.

Лаосые бэеэ абанги ба[...]тай болгохо тухай декла[...]да гар табилга эб найра[...]та, нэгэн ниитэ, бэеэ аб[...] Лаосой түлөө тэмсэжэ ба[...] лаос арадай, эб найрамд[...] түлөө тэмсэдэг бүхы дэл[...] хүнүүдэй илалта мүн бо[...]

Коммунис ажал илахал

Шэнэ коммунис общество байгуулха, ажалшадые шэнэ үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ажал шиидхэхы удха шанартай гэжэ партиин XXII съездын шиидхэбэринүүд соо онсолон заагданхай. Мүн партиин шэнэ Программа соо энээн тухай хэлэгдэнэ. Парти бүхы хүнүүдые ажалда хабаадуулхаһаа гадна, социалис ёһоной ажалые коммунис ажал болгохо зорилго табинхай. Энэнь научна коммунизм байгуулагшадай һургаалда түшэглэнэ. «Удаа дараалан, зүгөөр заатагүй коммунис журам, коммунис ажал бии болгохын тулада бидэнэр хүдэлхэ ёһотойбди» гэжэ В. И. Ленин бэшээ бэлэй. Марксизм-ленинизмые байгуулагшадай зааһанай ёһоор, коммунис ажал гээшэ эгээл түрүү техникэдэ түшэглэһэн, бүтээсэ ехэтэй ажал мүн болоно. Энэ хадаа дүрбэн тэгшэ болон хүгжэһэн ажалшадай ёһого эрилтэ болохо зэргэтэй.

Коммунис ажалда шэлжэн орохо тухай В. И. Лениинэй суртал эгээл мүнөө үедэ, үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулгын үедэ ёһотоор бэелүүлэгдэжэ байна. Гурбан жэлэй саада тээ орон дотор дэлгэрһэн коммунис ажалай түлөө мүрысөөн энээнине гэршэлнэ. КПСС-эй XXII съездын урда тээхэнэ орон дотор 20 миллион хүн энэ мүрысөөндэ хабаададаг байгаа. 187 мянган бригада, 800 предприяти иимэ нэрэ зэргэтэй болонхой. Гурба миллионһоо үлүү хүдэлмэришэд, техингүүд, инженернүүд, коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэтэй юм. Бүгэдэ арадай энэ хүдэлөөн манайшье республика дотор үргэнөөр дэлгэрээ. **Мүнөө үедэ республика доторнай бүхы хүдэлмэришэд, алба хаагшадай 60 гаран процентнь, тэрэ тоодо 90 предприяти, коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байна. Гурба мянга гарач бригада, цех, халаан, фермэ, отара болон гүүртэнүүд иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Коммунис ажалай предприятиин нэрэтэй болоһон нарин сэмбын фабрикын коллективые хэн мэдэхэгүйб.**

Энэ хүдэлөөе дэмжэн дэлгэрүүлжэ, үнэхөөрөө бүгэдэ арадай болгохо тухай партиин XXII съезд зааһан байгаа. Коммунис ёһоор ажаллажа, ажаһуужа һураха гэһэн совет хүнүүдэй хүсэл оролдолгые парти һайшаан дэмжэдэг байгаа, энээнһээшье хойшо дэмжэхэ байна. Коммунис ажалай коллективүүд ба ударнигуудай хүдэлөөн ехэ удха шанартай гэжэ тоолодогбди гэжэ Н. С. Хрущев съезд дээрэ мэдүүлээ һэн. Эгээл энэ хүдэлөөндэ социалис ажалай шэнэ, коммунис шэнжэтэй боложо байһаниинь харагдана.

Коммунис ажалай түлөө мүрысэгшэд нэн түрүүн шэнэ техникэдэ түшэглэн, үйлэдбэридэ техникын эрхим оньһон машинануудые хэрэглэһэнэй, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлнэ. Коммунис ажалай ударнигуудай дунда сэмбэшэд Мария Афанасьева, Тамара Савиных гэгшэд (нарин сэмбын фабрика), паровозо-вагонно заводой электрослесарь И. Щапов, түмэршэ дархан Александр Юдин, «Электромашина» заводой эрхим хүдэлмэришэн Николай Авдоничев, Тимлюгэй цементшиферэй заводой хүдэлмэришэн Сергей Мороев болон бусад замай залуушуд олон хүн бии. Мүн коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болоһон бригаданууд ажалай эрхим жэшээ харуулан хүдэлнэ. Жэшээнь, нарин сэмбын фабрикаһаа Н. Кохтиной, Л. Козакова гэгшэдэй, «Электромашина» заводой Д. Сельверов, Н. Стельмах гэгшэдэй, паровозо-вагонно заводой А. Ошировай, В. Поповой, барилгашад С. Братчиковай, Б. Копеевэй коммунис ажалай бригаданууд ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Мүн Ц. Буянтуевай, Т. Тушиновай, Б. Жамьяновай, Б.-С. Доржиевай бригаданууд тухай хэн дуулаагүй хаб.

Энэ хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө мүрысөөндэ бүхы промышленна предприятинуудай коллективүүдэй оролсоходо энэ хүдэлөөн үргэдэһэн, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэдэ ехэ хүсэ нүлөө үзүүлһэн байна. Жэшээнь, ПВЗ хүдэлмэрээ шэнэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хээшье һаа, үнгэрэгшэ жэлэйнгээ үйлэдбэриин түсэб декабриин 13-да дүүргээ һэн. Хоёрдохи жэлээ энэ завод СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барижа байна. Коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй нарин сэмбын фабрика жэлэйнгээ түсэб арбан хоногоор урид дүүргээд, 40 мянган метр бүд түсэбһөө гадуур нэхэжэ гаргаа. Коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байһан шэлэй завод продукци гаргалгаар 1965 оной хэмжээндэ хүрэнхэй.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөн уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой тоо олошоруулаа. **1961 ондо уралан нарижуулагшадай тоо республика дотор хоёр дахин олошороо. Эдээнэй дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар 250 мянган түхэриг арьбалагдаа.** Республика доторхи уралан нарижуулагшадай 80 процентнь коммунис ажалай ударнигууд гү, али энэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэгшэд юм.

Социалис ажалһаа шэлжэн коммунис ажалда орохын тулада ажалшадай культурно-техническэ эрдэм дээшэлүүлхэ шухала. Коммунис ажалай коллективүүд энэшье зорилго амжалтатайгаар шиидхэжэ байнхай. Энэ хүдэлөөндэ хабаадагшад юрэнхы эрдэмээ, техническэ, политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоно, мэргэжэл шадабаряа нарижуулна. Нарин сэмбын фабрикын партийна организаци 1965 он болотор бүхы хүдэлмэришэдөө найман классай эрдэмтэй, мастернуудые техническэ дунда һургуулитай болгохо зорилго табинхай. Хэрбээ 1959 ондо эндэхи хүдэлмэришэдэй гурбанай нэгэ хубинь һуралсадаг һаа, мүнөө бултадаа һуража байна. Үгышье һаа, «Электромашина» заводто хүдэлмэриһөө һаатангүй шахуу һураад, һүүлэй гурбан жэл соо һургуули дүүргэһэн инженернүүдэй тоо 2,5 дахин, техникүүдэй тоо 4 дахин олон болоо.

Коммунис ажалай коллективүүдтэ бэе бэедээ туһалалсан ажаллаха гэһэн Лениинэй хараа бодол бүри жэгтэй һайнаар бэелүүлэгдэжэ байнхай. Нэгэниинь бултанайнгаа түлөө, бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө гэһэн гурим бодотоор бэелээ. Гээгдэжэ ябаһан нүхэдтөө үнэн зүрхэнһөө туһалха гэһэн хүсэл бодол эли тодоор харагдана. Нарин сэмбын фабрикын бүд нэхэдэг цехтэ Алла Мызникова удаан саг соо нормоёо дүүргэдэггүй, голодоһо гаргадаг байгаа. Михаил Егуновэй ударидадаг коммунис ажалай бригадынхидай шефтээ абажа туһалһанай ашаар тэрэ басаган үйлэдбэриингөө даалгабари амжалтатайгаар дүүргэдэг болоһон юм. Иимэ жэшээнүүдые харуулха болоо һаа олон байха. Ажал хүдэлмэри хадаа үнэхөөрөө сэдьхэл бодол ханаадаг, үнэхөөрөө һайн һайхан хүсэл түрүүлдэг болоо гэжэ коммунис ажалай түлөө мүрысэгшэдэй хүдэлмэри дээрэһээ харагдана. Нарин сэмбын фабрикада гараһан шэнэ шэнжэнүүд: хүнүүдые һургаһанай түлөө үгтэхэ түлбэриһөө арсаһан ушар гү, али бригада хүтэлһэнэй түлөө абаха мүнгэнһөө арсаһан ябадал хадаа шэнэ сагай хубилалтануудые харуулна ха юм. Ингээд байхадаа, коммунис ажалда шэлжэн орохо бүхы шэнжэ тэмдэгүүдые энэ хүдэлөөндэ харанабди. Коммунизмын хүсэд илан мандахада, техникын улам хүгжэжэ, ажалшадай культурно-техническэ эрдэмэй эрид дээшэлһэнэй үндэһөөр коммунис ажал бүрин хүсэдөөр илахань дамжаггүй.

Ажал хүдэлмэриие урмашуулха гээшэ шухала гээд партиин XXII съезд дээрэ онсолон заагдаһан байгаа. Мүнөө ажалые алишье талаһаань урмашуулга коммунис ажалай илалтада ерэхэ найдамтай зам мүн гэжэ Н. С. Хрущев тоосоото элидхэл соогоо хэлээ һэн. Эгээл иимэһээ партийна организацинууд ажалай эмхидхэлые нарижуулан һайжаруулха тухай ехэ оролдолго гаргана. Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ хабаадагшадай үүсхэлээр гараһан ажахын тоосоото бригадануудта ажал хүдэлмэриие алишье талаһаань урмашуулха хэрэг угаа зохидоор тааралданхай юм. Коммунис ажалай түлөө тэмсэл «коммунис ажалай илалтада ерэхэбди...» гэһэн В. И. Лениинэй сэсэн мэргэн заабари бодотоор бэелүүлхэ найдамтай арга мүн.

И. Суворов,

Буряадай хүдөө ажахын институдай ахалагша багша.

Агитатор туһалаа

Хяагтын гуталай фабрикын партийна организаци ажалшадайнгаа дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри муу бэшээр ябуулна. Хүндэтэй уялгаяа һайнаар дүүргэдэг агитаторнууд эндэ олон юм. Илангаяа агитатор нүхэр В. В. Бухальцевай хөөрөөе хүн зон ехэ һонирхожо шагнадаг.

Теоретическэ талаар бэлэдхэлтэй, ажалай дүй дүршэл ехэтэй нүхэр Бухальцев гээгдэлдэ орошоһон гутал эсхэлгын цехэй хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха партийна даабаритай юм.

«Эсхэлгын цехэй ажал хүдэлмэриин бүтээсые хайшан гэжэ дээшэлүүлхэб?» гэһэн асуудалаар түрүүшын үедэ нүхэр Бухальцев хэдэ дахин хөөрэлдөө үнгэргөө бэлэй. Эдэ хөөрэлдөөгөө ойлгосотой тодорхойгоор, бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэжэ, ажал хүдэлмэриие оньһожоруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар хэдэн олон үнэтэ дурадхалнуудые хүдэлмэришэдтэеэ зүбшэн хэлсэһэн байна. Тиигээд тэдэ дурадхалнуудаа бэелүүлхэ тушаа асуудалнууд партийна организациин, фабрикын дирекциин урда табигдажа, ажалаа оньһожоруулха, түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ тушаа хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ бэлэй. Уданшьегүй эндэ сабхиин ула эсхэдэг пресс-автомат тодхогдоһон байгаа. Тиигэжэ цех соохи зарим ажалай оньһожоруулагдаһанай, пресс-автомадай тодхогдоһоной ашаар ажалай бүтээсэ 30-аад процентээр дээшэлжэ, тус цех һара бүри даалгабаряа дүүргэдэг болонхой.

Мүнөө КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй материалнуудые, КПСС-эй Центральна Комитедэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хаһдалгые агитатор-коммунист нүхэр Бухальцев ажалшадтаа тайлбарилан ойлгуулжа байна. Мүн нүхэр Бухальцев өөрынгөө цех соо харуулан ойлгуулха агитаци эмхидхэнэ, ханын газетэ гаргалсана.

В. Жигжитов.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной июлиин 26

ВЛАДИМИРОВСКА ОБЛАСТЬ. Судогодско районой «Пионер» гэжэ госплемптицезавод гурба хахад һарын турша соо 3.500 мянган үндэгэ гүрэндэ тушаагаа, мал ажалай бусад янзын продуктнуудые тушаалгаар кварталайнгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Энэ түрүү ажахын хүдэлмэрилэгшэд таряанай газарай зуун гектар бүридэ 75 центнер, бусад эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 16 центнер мяха мүнөө жэлдэ абаха гэжэ шиидээ. Зураг дээрэ: «Пионер» гэжэ племзаводой эмэ нугаһануудые харууһалдаг цехэй бригадир Галина Кравченко. Нугаһан бүриһөө сезоной турша соо 105-һаа үсөөн бэшэ үндэгэ абаха гэжэ энэ бригада үгэсэ үгэнхэй.

ТАСС-ай фотохронико.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

Һааляа һайжаруулмаар...

Зунай элдин сагта, үбһэ ногооной элбэг байхада, һаалиин үнеэдые үдэртөө хоёр һаагаад лэ байха гээшэ таарахагүй ха юм. Теэд Загарайн аймагай «Гигант» колхоздо иимэ гуримгүй ябадал үргэлжэлһөөр. Хээрын бэлшээридэ адуулагдажа байһан тус колхозой һаалиин нэгэ гүүртэдэ хамта 86 үнеэд тоологдоно.

Эдэ үнеэд үдэртөө хоёр дахин һаагдана бшуу, һаалишадыньшье зуһаландаа байжа ажалладаггүй, арба гаран модоной газарһаа, Шэнэ-Бэрээн тосхонһоо ябана.

—Гүүртымнай үнеэд һү багатай. Тиимэһээ үдэртөө гурба дахин һаагданагүй,—гэжэ үхэршэн Шурыгин мэдүүлбэ.

Зүгөөр бодото байдалыень харахада тиимэ бэшэ. Энэ һаалиин гүүртын үнеэд тобир тарган, үдэртөө гурба һаагдажа байхаар.

Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ гүүртэдэ ябажа, ажалыень шалганагүй. Тиихэдэ бороо хура ороходо һаалишадай ажалда хүндэ байдал үзэгдэнэ. Хоёр ехэ хашаа баригдаагүй дээрэһээ һаалиин үнеэд шабар шалбааг дээрээ байлгагдана.

«Гигант» колхоз жэлһээ жэлдэ һү һаалга, гүрэндэ худалдалгаар түсэбөө дүүргэдэг[...] Колхозой правлени, парт[...] организаци һаалиингаа [...]мын ажалые хэзээ гурим[...]ха гээшэб? Хэрбээ э[...] үнеэд үдэр һүнигүй аду[...]даад, үдэртэ гурба [...] һаагдадаг һаа, һү һаа[...] нилээд дээшэлхэ һэн.

К. Никола[...]

Мэргэжэлтэд хэрэгтэй

Хэнэйшье мэдэһээр, Хориин аймаг республика соогоо томохон аймагуудай нэгэн. Тиин Хориин түб центртэ нюдэ аргалха, шүдэ хэдэг мэргэжэлтэд үгы. Эндэхи зон нюдэнэй шэл абахын тула аяар Улаан-Үдэ ошохо баатай болоно. Иимэ ушарһаа зарим үхибүүдтэ нюдэнэй шэл абтангүй байһанһаа боложо, тэдэнэй нюдэн муудана. Мүн [...] хүүлэхын тула хүнүүд У[...] Үдэ ошожо, арбаад хо[...] гээдэг.

Энээн тухай республ[...] Элүүрые хамгаалгын м[...]терствын зүгһөө анхарал[...] дуулагдажа, бидэнэй [...] бэелүүлэгдэхэ бэзэ гэжэ [...]дагдана.

Ц. Тогто[...]

Гуримшуулхаар болоо

Бэшүүр тосхондохи кинотеатрта хододоо хуушан кино, журналнууд харуулагдана. Киногой гаража байтар лентэ таһаржа, абяаниинь ойлгогдохоо болишохо ушар олонто ушардаг.

Бэшэ тээ ошохо газаргүй, гансал кинотеатртай һэн хойноо ямар хэмэрээршье һаань гарадаг кинодоо ерэхэдэш, нэгэ һууридa 2—3 билет худалдагдашанхай байдаг. Заримдаа олон һандалинууд дутажа, хүн зон хүл дээрээ зо[...] Байһаншье һандалинуу[...] олонхинь эбдэрхэй.

Энээн тухай Бэш[...] культурын таһагайхид һ[...]гаа табидаггүйнь харам[...]

Г. Ашир[...]

Комсомолшууд жэшээ харуулна

...Иимэ ушар дайралдадаг гээшэ. Тэрэнэй элдэб нэрэ үгэжэ бо... Жэшээлхэдэ, хара амяа харahан, зүрхэгүй, аймхай, бэлэн юумэ бэдэрhэн хүн гэхэ мэтэ. Тайлбарилан хөөрэлдэе. Колхозой түрүүлэгшэ нэгэ нүхэрые дуу... асууба:

—Хонин ажалда хүдэлхэ гүш?

Тэрэ нүхэр нэгэ бага абяагүй... hyyhанай hүүлдэ:

— Мүнгэниинь хэр юумэ ааб?—гэжэ мэхэтэйхэнээр hонирхо... «hайн» гэбэлшни, харюугүй ...бүшөөлөө үгэхэ. Теэд түрүүшын ...рхашээлнүүдтэ гэдэргээ сохигдон, тэрэ ажалhаа арсажа болохо ха юм.

Энээхэниие Яруунын аймагай «Дружба» колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хөөрөө hаатнай, миһэрэлдэн:

— Тон зүб. Манай гурбадахи комплексно бригадын хониной отарада нэгэ жэл соо 3 ээзд hэлгэгдээ. Харин...

Харин тэдэнэй хойноhоо hайн дураараа комсомолшууд, гэр бүлэ Санжиевтан тэрэ отара даажа абаhан байна. Хүдэлхысэ хүдэлөө даа. Тэрэнэйнь аша—хонид бүрин бүтэнөөр бэлшээри дээрэ гараа, саг болзортоо хурьгад илгагдаа, ноohо хайшалалга эрхим hайнаар үнгэргэгдөө.

Тус бригадын hүнэй гүүртын комсомолшууд колхозой hаалишадай социалис мүрысөөндэ ходоошо түрүүлжэ ябадаг. Комсомолшууд Ч. Цымбедеева, Е. Тыскеева, С. Батуева, залуу коммунистка К. Базировагай хүдэлдэг гүүртын үбэлжөөндэ «Ёлочка» түхэлэй, зуhаландань универсальна hаалиин түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой.

Байгша оной хахад жэлэй дүнгүүдээр тэдэнэр даажа абаhан үнеэн бүриhөө 1100-hаа 1350 литр хүрэтэр hү hаагаа.

Энэл даа, шэн зоригто комсомол-залуушуулай габьяата ажалайнь дүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (1-дэхи зураг, зүүн гарhаа) үхэршэн, комсомолой эхин организациин секретарь Сосор Цыбиков, хонишоной бүлэ Цыпилма ба Цырен-Доржи Санжиевтан «Буряад үнэн» газетын hүүлэй hонинуудые уншажа байна.

2-дохи зураг дээрэ комсомолшууд, түрүү hаалишад (зүүн гарhаа) Ч. Цымбедеева, К. Базирова, Е. Тыскеева ба С. Батуева.

Н. Дамбаев.

Сэлэнгын hаалишадта—Улаан туг

Сэлэнгын hаалишадта КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг хоёрдохёо барюулагдаба

...Аймагай түб—Гусиноозерск ...ын Культурын байшан га... досоогүй hайндэрэйхеэр ...эглэгдэнхэй. Үдэрэй тэн...та эндэ суглаhан hаали..., тугалшад, мал адуулаг..., колхозууд болон совхо... хүтэлбэрилэгшэд, мэргэ...тэд барандаа баяртай хү.... Ехэ hү абахын түлөө ...яад ороной hаалишадай ...да дэлгэрhэн мүрысөөндэ ...ь hарын ажалай дүнгөөр ...нгын малшад дахинаа ...дэхи hуури эзэлжэ, дам...улгын Улаан туг, мүнгэн ...н абаhан тухай баясхалан...гаар хөөрэлдэнэд, бэе бэеэ ...шалалсанад. Теэд баяр...шьегүй яахаб даа! Сэлэн... ...ид июнь hара соо, үнгэ...шэ жэлэй энэ үетэй сасуул..., 3754 центнер ехэ hү hаа... hү hаалгаяа 56 процен... дээшэлүүлhэн байна. Тус ...гай зарим ажахынууд, ...ээлхэдэ «Эрдэм» колхоз, ...рэгшэ жэлэйхиhээ hү ...гаяа аяар 1084 центне...р, Сэлэнгын совхоз 2167 ...нерээр, Ленинэй нэрэмжэ... колхоз 926 центнерээр дээ...лүүлжэ шадаа. Тэрэшэлэн ...аан Оронго», XX партсъез..., Карл Марксын нэрэмжэ... колхозууд hү hааха талаа... мүн лэ hайшаалтай үрэ туйлаа. Дээрэ дурсагда...тоо, баримтанууд юу ха...наб гэхэдэ, hү hааха, гү...дэ худалдаха түсэбөө ...гэхын түлөө КПСС-эй ...нгын райком, аймгүй...ком, колхозууд болон ...озой партийна орга...ациинууд, хүтэлбэрилэг..., Улаан-Үдын нютагай ...коз, совхозуудай үйлэдбэ...и управлениинхид аймагай ...шадай дунда эмхидхэлэй болон партийно-политическэ хүдэлмэри нилээд hайнаар, ажал хэрэгтэнь туhатайгаар ябуулhаниинь гэршэлнэ.

Сэлэнгын hаалишадта КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулгада зорюулагдаhан баяр ёhололой суглаанда КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Власов, Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин управлениин, аймагай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд байлсаба. Суглаае аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Иринчеев нээбэ.

КПСС-эй обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар партиин обкомой секретарь нүхэр Власов тус аймагай түлөөлэгшэдтэ Улаан туг барюулба.

Баяр ёhололой суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн Сэлэнгын совхозой hаалиин фермые даагша нүхэр Красильников, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Нимаева, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Галина Гемнинова гэгшэд үгэ хэлэхэ зуураа, hү ехээр абаха арга боломжо манай ажахынуудта дүүрэн бии, гансал тэрэниие hайнаар хэрэглэхын тула малшадай зүгhөө хүсэл оролдолго, эдэбхи үүсхэл гаргагдаха болоно. Тиигээл hаа мяха, hүн—манай гарта гээшэ гэжэ мэдүүлбэд.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Владимир Гомбоев, «Улаан Оронго» колхозой hаалишан Ангурова Сэсэг, «Эрдэм» колхозой hаалишан Цырендоржиева, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Долгоржап Очирова гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, үнэ сэн багатай продукци абахын тула колхоз, совхоздо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, бардам тэжээл бэлэдхэжэ абаха, фермэнүүдэй хүдэлмэриие оньhожоруулха хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэбэд.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн КПСС-эй Сэлэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь Д. Ц. Баирбиликтуев hү ехээр hааха арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, бүхы hаалишад, малшадай нангин уялга болоно. Бэлшээриеэ hэлгэжэ байжа, малаа үдэр hүнигүй адуулха, үнеэдые минеральна тэжээлээр хангаха, саг соонь уhалха, сүүдхэдэ гурба дахин hааха гэхэ мэтын асуудалнуудта онсо анхаралаа табижа, үнеэн бүриhөө сүүдхэдэ хахад пүүдhээ доошо бэшэ hү hааха; тиигэжэ июль, август hаранuудта hү hаалгаяа үшөө 20 процентээр дээшэлүүлхэ зорилготойбди гэбэ. Зунай зүлгэ ногоотой бэлшээриие зүбөөр хэрэглэжэ, үнеэдэйнгээ hү шэмэ нэмээжэ байhан ажахынууд болон түрүү hаалишадай дүй дуршэл тухай тэрэ тогтожо хэлээ.

Удаань түрүү hаалишад болон мал адуулагшадта шагнал барюулагдаа. Шанда хүртэгшэдэй дунда аймаг дотороо суурхаhан Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишад Семен Бадмацыренов, Екатерина Бадмаева, Сэлэнгын совхозой эрхим hаалишан Екатерина Данзанова, Александра Гуржапова, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой hаалишад Ханда Цыдыпова, Цацаева болон бусад, хамтадаа 40 гаран хүн бии.

Р. Балданов,
манай корр.

Арья ДАШИЕВ

Үльгэр соогуур үнгэрнэ

Одо мүшэд,
Одо мүшэдтэл адуун
Сагаан hарын
Толон доро...
Манаашад бидэ
Түүдэг тойрон,
Үбгэдэй ута
Үльгэр шагнан,
Үбэлэй ута
Һуни ахин
Үнгэргэдэг бэлэйлди.
Үүлэнэй саагуур,
Наранай наагуур
Ниидэхэ
Далита онгосо,
Далай тогтоохо,
Хада урилха —
Юрэ бусын
Үйлэ соо
Даагаа хүллэжэ,
Дархан солоо
Суурхажа,
Дабан гарадаг
Баатарнууд тухай
Амисхалаа даран,
Шагнадаг бэлэйлди.
Эдир наhыем
Үлгыдэhэн
Эдэ үдэрнүүд
Эртын hэргэг
Зүүдэндэл
Зуралзаал,
Зуралзаал...
Түүхын хурдан
Түерээн соо,
Түмэр жэлнүүдэй
Жэнгирээн соо,
Үреэ хурдан
Үе соо
Энэ наhанайм
Үдэрнүүд үнгэрнэ.
Энэ наhанайм үдэрнүүд
Үльгэр соогуур үнгэрнэ —
Үльгэрэй оюун баатарнууд—
Энэ минии үетэнүүд.

Хура бороо зэмэтэй аал?

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

...эhooрoo 6000 гектар саб...тай юм. Харин юундэшьеб, ...хуряалгын хүдэлмэриин түсэ...hoop 4000 шахуу гектар саб...р хараална. Урдань ган га... сагта горьтойхон сабшалангай ...дадаг байгаа hаа, харин энэ ...бэлшээриин зарим газар саб... абахаар тооной бшуу. Нёдон... хэмжээнэй газар сабшала..., тэрэл тухай байха бэзэ гэжэ ...han хэрэг болоно хэбэртэй.

...хуряалгада тракторна 6 аг..., 30 сенокосилка, 189 гар ха... саг ургэлжэ хүдэлжэ гара...тадаа 300 шахуу хүн элсүү... гээд түсэб доторнь харуу.... Үбhэ хуряалгада ороhоор ...ра болохонь. Гэбэшье «бороо ...йна, ногоо ехээр бү уна... үбhэ бү гутаагты» гэhэн ди... захиралтын ёhoop, мэнэ ...тор трактораар сабшаха аг... бүгэдөөрэн «амаржа» бай... ...адэнь 13 сенокосилка мү... хүдэлнэгүй.

...276 хүн үбhэндэ гараа,—гэжэ ...директор нүхэр Мишарин ...хөөрөө бэлэй. Харин совхозой ...3 отделенидэ үбhэн дээрэ ябажа байгаа болоhон хүнүүдэйнь тоо оройдоол 150—160 болоно. Тиихэдэ үдэрэй даалгабари дүүргэлгэн тухай ямаршье хиналта, эрилтэ хэгдэнэгүй, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тухай hаналаа зобоhон ябадал үзэгдэнэгүй.

Баримта болгон нэгэ жэшээ харуулая. Хасууртайн 1-дэхи отделениин 16 хүдэр шамбай хүдэлмэришэн 50—60 модоной оршондо байhан Жэбхээhэнэй сабшаланда гаранхай. Сагай уларилай хэды хойшонь татабашье, директорэй ногоо ехээр унагаахые хорибошье hаань, 30—40 центнерэй хэмжээнэй 6 hүри тусхай шарга дээрэ соможо абаа. Тиигээд саашань шангаханаар хүдэлхэ гэхэдэнь, тэдэнэй эдихэ юумэнь барагдажа, асархыень хүлеэжэ ядахадаа, тусхай зорюутые центр руугаа ябуулха баатай болоо hэн. Тэрэнэй арай гэжэ ерэхэдэнь, совхоздонь мүнгэн байбагүй. Иимэрхүү байдал бусад звено, бригадануудаар захаhаа абан дайралдана.

Силос даралгын халуун хаhа ороо. Силос дарахын тула 458 га ороhото ургамал таригданхай юм. Тэрэнэй ургасань айхабтар hайн, досоогуурнь хазаар моритой хүнэй ябаа hаа, харагдахаар бэшэ гэхээр. Энээниие бүри энэ сагтань сабшажа, силос болгохо хэрэгтэй. Үнгэрбэл, hолоомониинь модохиржо захалхань. Теэд силос даража эхилхэ гэжэ гүйлдэhөөр аяар арбаад хоног үнгэрбэ. Арай гэжэ 4 комбайн холбожо табяа болоо. Тиигэбэшье тэдэнь урагшатайгаар хүдэлнэгүй, энэ тэрэ юумэ эбдэрээ, автомашина дуталдана гээд лэ, мүртэй юумэ баhал хэгдэнэгүй. Тохорюугтын отделени силос даража үшөө захалаадүй. Иигэжэл хүдэлхэ болоо hаа, дээрэ хэлэгдэhэн 458 га газараа hара соошье хадажа, силос болгохонь бэрхэл хаш. Тиихэдэнь үшөө 550 га кукуруза ээлжээгээ хүлеэжэ hууна ха юм.

Байгаалиин уларилай тогтууригүй байhые хараадаа абажа, шиигтэйшэг үбhэ дабhалжа hүрилхэ гэhэн шухала захиралта Хориин үйлэдбэриин управлени гаргаа hэн. Энэшье захиралта баhал эндэ хайхарагдангүй, саарhан дээрээ бэшэгдэhэнhээ саашаа ямаршье хубилалта болоногүй. Зүгөөр хайшан гэжэ, ямар гуримтайгаар шиигтэй үбhэ hүрилхэ ёhотой юм гэhэн заабари тус захиралта соогоо управлениинхидэй үгөөгүй байhаниинь гэмшэлтэй.

Үбhэ хуряалга, силос даралга дээрэ ябагшадта ямар гуримаар ажалай түлөөhэн үгтэхэ ёhотойб, ямар нэмэлтэ түлбэри байхаб гэhэн шухала асуудалнууд хүсэд мүрөө олоодүй, хүдэлмэришэд тэрээн тушаа мэдээгүй байhаар. Гадна социалис мүрысөөн үбhэ хуряалга дээрэ хайшан гэжэ эмхидхэгдэхэб, дүнгынь хэдыдэ гаргагдахаб, үбhэшэдэй дунда соёл болбосоролой, ниитэ-политическэ хүдэлмэри хайшан гээд эмхидхэн эрхилэгдэхэб гэhэн шиидхэхы зорилгонууд совхозой дирекциин, партком болон профсоюзай хүдэлмэришэдэй комитедэй анхарал ээлээгүй байна.

Һая наашадаа үзэгдөөгүй hайн ургасатай тарян 20—25 хоногhоо хожомдонгүй «маанадые түргэн хуряагыт» гэжэ даллахаяа байна. Тиигээдшье ногооной шэмэ шүүhэн буураха, хагдаржа захалха сагшье удангүй ерэхэнь. Мүнөө болотороо арай гэжэ 400 шахуу гектар сабшалангай ногоо унагааhан, 200 центнер үбhэ hүрилэнхэй, 100 тонно хүрэхэгүй силос дараhан Хүрбын совхозоорхин hүни үдэрые мэдэнгүйгөөр хүдэлхэ, бүхы арга боломжоёо үбhэ хуряалга, силос даралга руу хабаадуулхаар шангахан хэмжээ хараалхаар болоо. Байгаалиин бэлэглэhэн, hайнаар ургаhан хайран ногоогоо хагдараажа, ниитынгээ адуу мал хооhодуулжа бү орхиит, хүрбөөрхин!

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай тусхай корр.
Хориин аймаг.

Республикын эхэнэрнүүдэй II съезд угтуулан

Бэрхэшүүл улам олошорог лэ!

Иимэ уряа лозунг доро республикымнай нютаг бүхэндэ эхэнэрнүүдэй съезднүүд мүнөө үнгэргэгдэжэ байна. Манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэй шударгыгаар хабаадалсажа байhан баатар совет эхэнэрнүүдэй уран гар, үүсхэл хабаар яhалашье баясама үрэ дүн туйлагдажа, hайн hайхан үйлэ хэрэг бүтээгдэжэ байна бшуу.

Энэ оной август hарын тэнгээр республикымнай эхэнэрнүүдэй хоёрдохи съезд Улаан-Үдэдэ зарлагдаха юм. Тэрээндэ бэлэдхэл үдэрhөө үдэртэ үргэдэнэ.

Бүри hаяхан республикымнай томохон түб hууринуудай нэгэн—Мухар-Шэбэр тосхондо иимэ съездын болоhон тухай эндэ хэлэгдэхэнь.

Аймагайнгаа эхэнэрнүүдэй II съездэ суглаhан эдэмнай юун тухай хэлсээ гээшэб? Ямар шухала зорилго шиидхээб? Бодоодшье үзыт, ниитын ашатай туhатай хэрэгтэ гансал **долоо мянган эхэнэрнүүдэй хабаадалсажа байhан ушар** айхабтар ехэ хүсэн гээшэ ааб даа. Хэрбээ эдэнэй хэрэг ажалайнь үрэ дүн хараад үзэхэ болоо hаа, тиимэшье бирагүй гэхээр бэшэ.

Жэшээнь, оньhон аргаар үнеэ hааха хэрэг аймагтаа түрүүлэн, зоримгойгоор нэбтэрүүлhэн Вера Теслева («Коммунизм» колхоз), Суулгын совхозой солото hаалишад, нютагай Соведэй депутадууд Бабасан Намжилова, Роза Марганцева, С. Тыхеева гэгшэд энэ жэлэй түрүүшын хахад соо үнеэн бүриhөө 1300 литрhээ доошо бэшэ hү hаагаа! Тиихэдэ 60 гаран эхэнэрнүүд тугалшанаар хүдэлнэ. Республикын эрхим тугалшан М. В. Симухина, Д. Доржиева, Кравцова, Хандажапова болон бусад олондо үльгэр жэшээ харуулна. Иимэ баримтануудые дурдаха болоо hаа олон.

Съездэ хабаадагшад гол анхаралаа ямар юумэндэ хандуулааб?

Социалис гүрэн түрын засагhаа коммунис ёhоной захиргаанда орожо байhан үе сагта илангаяа эхэнэрнүүдэй соведэй үүргэнь бүри дээшэлнэ бшуу. Энээн тушаа элидхэлшэ **А. С. Щепина** болон бусад үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Тон түрүүн анхарал татамаар эндэ юун байгааб гэхэдэ, партиин XX, XXII съезднүүдhээ хойшо ниитын нүлөөн үдэр бүриин ёhо гуримда даамайгаар нэбтэрэн орожо, шэнэ түхэлэй шэнжэ үзэгдэл улам улам түхөөжэ байна. Энэл талань угаа hайшаалтай. Мянга шахуу хүн зонтой Подлопатка тосхоной эхэнэрнүүдэй соведые жэшээ болгон абая. Дурсагдаhан hайн дуратанай бүлэг hонирхомоор юутэй гээшэб? Өөhэдынь үүсхэл гуйлтаар эндэхи милициин түлөөлэгшэ үни хада болюулагданхай. Тэдэнэр нютагтаа гурим сахиха хэрэг өөhэдынгөө гарта абаа бшуу.

Гол шэнжэнь юуб гэхэдэ, тэдэнэр энэ хэрэгтэ олоной анхарал, зоной hонирхол хандуулжа шадаа. Тиигэжэ халтад гээ hаа, хамараа үргэдэгүүд номгоржо, улам үсөөржэ байна! Энэ ушарта нүхэдэй сүүд, ажалшадай суглаан, hайн дуратанай дружинын нүлөөн болон нэрэ хүндэнь бүри дээшэлнэ. Тиигээд энэ хэрэгтэ нютагайнгаа эдэбхитэд-залуушуулые олоорнь хабаадуулжа шадана. Эдэ бүгэдэ хадаа үүсхэлтэй хүтэлбэриин үрэ мүн гээд тэмдэглэе. Тэдэнэй жэшээе Никольск, Хонхоло тосхонуудай эхэнэрнүүдэй совет дэмжэhэн байха юм.

Үнгэрhэн үе соо Мухар-Шэбэр тосхондо ямар хубилалта болооб? Эндэхи эхэнэрнүүдэй совет hургуулинуудай ажабайдалаар ехэтэ hонирхоно.

Түл абалгын халуун хаhа—үбэлэй шанга хүйтэнэй үеэр Хонхоло, Шэнэ-Заган тосхонуудай совет (Синельникова, Иванова) унтаха нойргүй гэхээр хүдэлжэ байhан холын хонишодой гэр байра hайн дураараа сагаадаhан, hонирхоhон асуудалаарнь элидхэл, хөөрэлдөө хэhэн байна. Булта нигэжэ малшадай баяр баясхаланда хүртэхөөр хүдэлхэ гээшэ эхэнэрнүүдэй соведэй арюун уялга. Эндэ үгэ хэлэhэн лэ хүн онсо hонирхолтой ушар зүйл тухай хэлэнэ.

Холын Буряадай оронhоо түлөөлэгшэ боложо, дээдэ түрэ засагтаа дэбжүүлэгдэhэн **Ю. И. Лютаева** совет эхэнэрэй зол жаргалта хуби заяан тухай эндэ омогорхон хөөрөө.

Мүн Эхэ герой, 11 ашатай **Е. Я. Соловьева, Братеньков, Брун, Беломестнова, Потапова, Леонова** гэгшэд шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ тухай асуудалаар нютагай жэшээ дээрэhээ баримталан хөөрэбэ.

Гэтэр аймагай ажахын болон культурын байгуулалтада үшөөл ехэ дутагдалнууд бии. Тэдэниие ойрын сагта усадхаха, эхэнэрнүүдэй соведэй хүдэлмэриие улам hайнаар ябуулха тухай тодорхой шиидхэбэри съезд абаа.

Ч-Ц. Санжиев,
манай тусхай корр.

Үбгэн Дамбын туhаар

РАССКАЗ

Хүн бага балшартаа hургуулиин богоhо түрүүшынхээ алхажа, эрдэм ухаанда hурахаяа ерэhэнээ ехэ эли тодоор hанажа ябадаг.

«Одхон хүбүүндээ эрдэм бэшэг үзүүлхэм...» гэжэ баабаймни намайгаа үшөө дайнhаа урдуур hургуулида асараа бэлэй.

Нэгэдэхи класста ерэhэн аляа, габшагай болон даруу, нозогшье үхибүүд соohоо би эгээн набтархан, тордиhогүйхэн багашье hаа, тон лэ тоомгүйшүүлэй нэгэниинь байгша hэм. Хэдэн үдэр урогто ябалсабашье, багшынгаа заажа үгэhэн юумэ огто ойлгобогүйб. Нэгэн дээрэ нэгые нэмэхэдэ хэдыб, «А» «Б» хоёр юун гээшэб гэжэ оройдоошье ойлгожо ядалсааб.

Эжыгүй хадам абам намайгаа шэртэн: «Энэмни, юрэдөө, эдеэнэй дээжые hайн мэдэдэгшье hаа, эрдэмэй дуhалшье ойлгохогүйнь ха...» гэhэншэгээр урмаа хухардагшье байжа болоо.

Нэмээхэ, хороохо, үсхэхэ, хубаахыень, үзэг холбохыень ойлгожо ядахадаа нэтэрээд, hургуулидаа ошонгүй, нараар игааhан Харьяа горхоной ганга соо hуужа, нойтон элhэ хайраар олон дабхар байшан барижа наадахаш.

Һургуулидаа ошоо болоходоо, зобохолши даа. Дүрбэлэхиин томошог, нюргатай хүбүүдэй малгайеым абаад, ута хабшалгада углажархихадань, абажа ядажа хүлэртэрөө собхорогшо, сухалдагша бэлэйб. Гэртээ ерэхэдэш баhал амар заяан үгы, даабариеешни шалгаха, hураха, заримдаа уурлаха. Эсэгэмни хатуушаг хүн бэлэй, сухалдаалhаа, гар хүрэжэ, нюргыш бага хордохоохо. «Эй даа, hургуулиhаа болишоhон хүн ямар амар бэлэй даа. Тэрэ багшын хашартайгаар hураха, дайлахыеньшье мартаха, налайтараа наадахал hэм»—гэhэн бодолшье түрэгшэ hэн.

...Хэшээлдээ оронгүй, нэгэтэ Таряата тосхонойнгоо үйлсөөр, уруу дурууханябажа ябабаб. Үйлсэдэ үхибүүдшье олон. Оолбор сохижо, бүмбэгэшье шэдэжэ наадана. Шууяатай, хүхюундэнь бүхы юумэеэ мартажархёод, наадалсажа байтараа, үйлсын зүүн талын айлай газаа нэгэ бишыхан үбгэниие харажархибаб. Үhэниинь бууралтаhан, үсөөхэн аад, ута ямаан hахалтай гээшэ hэн.

Тэрэмни бишыхан абаргада түмэр хабшаад, хурса хүүрайгаар түргэ түргэн үрэнэ. Түмэрынь олон араатай, hониншог юумэн болоно. Дарханай зэбсэгэйнь олон гээшэнь. Би үзэглэлөө үбэртэлөөд, хорёогой забhараар шургаад, үбгэн тээшэ дүтэл дүтэлhөөр, хажуудань хүрэжэ ерэбэб.

Үбгэн нэгэ hамбаандаа урдаhаамни хараад, нюдөө эмнисгээбэ. Үхибүүндэ юун байхаб даа. Хүнэй наашалбал, няалдаал гүбши даа. Хараhаар байтарни үбгэн тэрэ араатай түмэрөө тэбхэрхэн радиоприёмник соо нягтаар хоноогоод, утаhыень ханадахи тэбхэрхэн нүхэндэ хэжэ, урматай гоё дуу дуулуулжархиба.

— Таабай, энэ радиошни хайшан гээд дуугарха юм даа?—гэбэб.

—Досоонь иимэ заахан хүн hуугаад, дуулажа, зугаалжа байха юм,—гээд, үбгэн энеэжэ, шэгшы хургаа ёдойлгобо. Бишье тээлмэрдэшэбэб.— Бэшэгээл hайса үзэ. Үзэглэлhээнь эхилээд, саашаа огсомоор hурабал, энээнhээ болохо юумэ ойлгохош. Харин шимни хэнэй хүбүүн бэлэйш даа?

— Дамбиин,—гэбэб.

— Магсарай Дамбиин гү? Аа, хэдыдэхидэ hурадагбши?

— Нэгэдэхиин, — гэжэ урмагүйгөөр харюусабаб.

Иигэжэ Дамба үбгэнтэй танилсаа hэм.

— Зай, гаргал даа үзэглэлөө,—гээ hэн.—Энэ ямар үзэгбэ? Ямар, ямар гэнэш? Һүү, болиш даа... «А» гээшэл энэшни. «Аба», «Аса» гэжэ хэлэл даа. Энэл үгэнүүдэй эхиндэ, эгээл түрүүн «а» үзэг байна. «Аяга сай эдеэнэй дээжэ, А үзэг эрдэмэй дээжэ» гэжэ арад зон хэлсэдэг.

Энэ хадаа намда үгтэhэн түрүүшын ехэ hонин хэшээл, hургаал hэн хаш. Үбгэн Дамбындаа үдэр бүри тооной ошожо эхилээ hэм. Тэрэмни нюдэндөө шэлээ хээд, бэшэгыемни үзэлсэхэ, бодолгонуудыемни бодолсодог байгаа. Муухайгаар гү, али алдуутайгаар бэшэхэдэшни тархяа урагшань гонхолзуулан, энеэдэтэйхэнээр шэлэйнгээ дээгүүр харасагаажа, нюураа уршылгаха. Буурал hахалаа нэжээдээр шэмхэлэд шэмхэлэд гэхэ. Тала руу табижархиhандаа бэеэ голожо, тархяа hабардахаш.

— Зай, яашаха hэм, бү ухаа алда. Иижэ байжа хүн эрдэм бэлигтэ hурадаг юм. Зоримгой hаа, золоо олохош,—гэжэ намайгаа hамааруулаад, саашань hурадаг, шалгадаг hэн...

Одоол үзэг тоогой удха ойлгожо, үдэр гээнгүй hургуулидаа ябажа эхилhэндэм багшамни баярладаг болоо бэлэй. Өөрөөшье баярлаа, хүхеэ бэзэб даа. Теэд үбгэн Дамбамни үхибүүн намhаа үлүүсэ хүхигшэ бэлэй.

Будажап Машкинов.

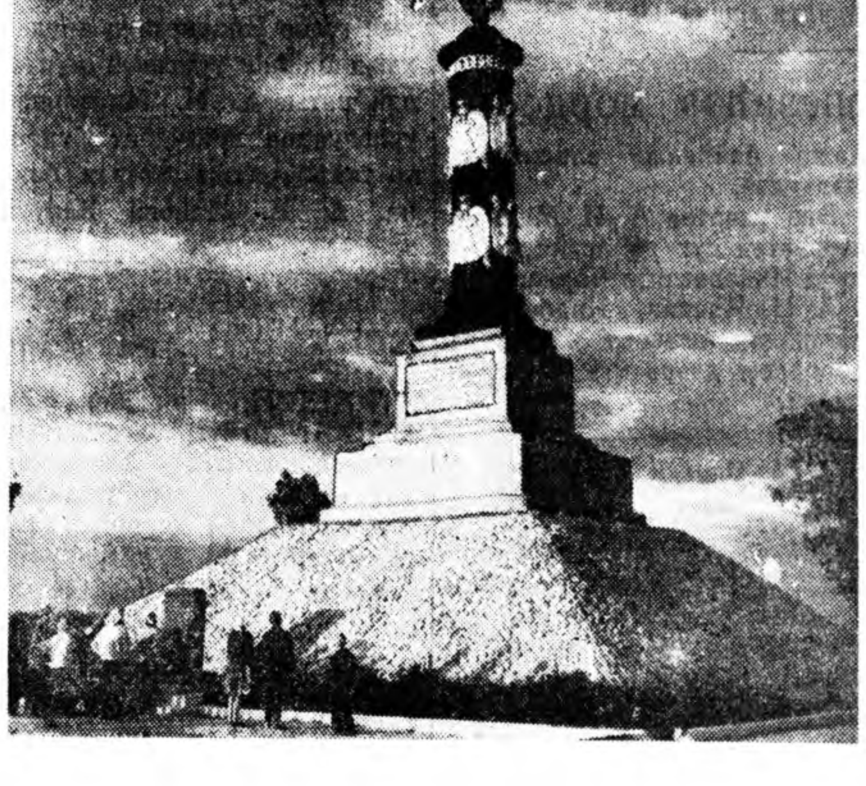

Тарутино тосхон (Калужска область) 1812 оной Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда элитэ ехэ үүргэ дүүргэhэн байгаа. М. И. Кутузов ородой сэрэгүүдые Москваhаа эндэ асаржа, Наполеоной сэрэгүүдэй урда зүг шэглэн ошохыень батаар хааhан байгаа. 1812 оной бүхэлэлтын hуурида Тарутино тосхоной таряашад 1834 ондо памятник бодхооhон юм. 1912 оной Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 150 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй үедэ Советскэ Союзай нютагуудhаа Тарутино тосхондо хэдэн олон мянган хүн экскурсида ерэнэ. Зураг дээрэ: 1812 оной памятнигай дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Репортаж

Монгол орон һайхан даа!

Уржадэр Буряадаймнай ниислэл хото Улаан-Үдын амаралтын паркын уран һайханай выставкын павильоной газаа хүн зон олоороо сугларба.

...Үдэрэй дүрбэн саг. Монголой уран һайханай выставкые Буряадай АССР-эй Культурын министрэй орлогшо Анна Захаровна Чезлова нээжэ:

— Түрүүшынхеэ манай ниислэл хотодо өөһэдынгөө уран һайханай бүтээлнүүдые асарһан монгол нүхэдтөө, бүхы аха дүү монгол арадта халуун талархалаа элирхэйлжэ, Улаан-Үдын ажалшадай үмэнэһөө выставкынтнай амжалтатай байхыень хүсэнэб!— гэхэдэнь, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Удаань тус уран һайханай выставкын директор, монголой уран зурааша, Гүрэнэй шангай лауреат Гэлэгийн Одондо үгэ үгтэбэ.

— Бидэ манай уран бүтээлшэдэй һүүлэй дүрбэн жэл соо хэһэн хамтадаа зуун далаад уран зурагуудые, скульптура, мүн бусадшье бүтээлнүүдые асаржа, аха дүү буряадайнгаа ниислэл хото Улаан-Үдын ажалшадта харуулхаяа байһандаа шэн баяртайбди. Тус выставкэ манай арадуудай мүнхэ хани барисаанай үшөө нэгэ гэршэ мүн!

Гэлэгийн Одоной үгэеэ түгэсхэхэдэ, сугларагшад мүн лэ нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Буряадай Культурын министрэй орлогшо А. З. Чезловагай үүдэндэ татаатай сагаахан утаһыень таһара хайшалхада, сугларагшад юрын выставкын павильон руу оронод. Барандаа тон һонирхожо, табигдаһан экспонат бүхэнине анхаралтайгаар шэртэнэд.

Манай республикада тус выставкэ абажа ерэһэн Гүрэнэй шангай лауреат Гэлэгийн Одоной «Партизан Хасбаатар», «Хэрлэн», «Ажалай һүүлээр» гэһэн зурагууд олоной анхарал хандуулаа.

— 1958 ондо «Партизан Хасбаатар» гэжэ зурагаа түгэсхэһэн хүм. Тэрээн соогоо Монголой юрын хүн зоной эрхэ сүлөөдэ дуратай эрмэлзэл харуулха гээ һэм. Ямараар зураһыемни өөһэдөө сэгнэхэ бээзэт гэжэ найданаб,—гээд, манай айлшан энеэбхилэн, тэрэнине тойрогшо олон залуушуул тээшэ харана.

Мэдээжэ уран зурааша Нямосорын Чултумэй «Үбгэжөөл», «Монгол басаган» гэһэн мүн бусадшье зурагууд соонь жэнхэни монгол хүнэй дүрэ шарай, абари зан, сэдьхэлэйнь уужам гайхалтай һонор хурсаар харуулагданхай. О. Цэбэгжабай «Азаргануудай тулалдаан», «Хадада» гэһэн зурагууд мүн лэ илгарна. Мүн залуу уран зураашад Гаваа, Номхайсүрэн гэгшэдэй зурагууд һонирхолтой. Монголой урда сагһаа хойшо суурхаһан угалзануудые зурагша Манибадарын бүтээлнүүд тусхай һуури эзэлэнхэй. Тэдэнэй олоной анхарал хандуулһаниинь гайхалгүй. Скульптурна бүтээлнүүд сооһоо З. Дашцэвэгэй «Малша басаган», Махвалай «Партизан» гээшэд дэлисэ ехэтэйгээрээ, уран хурсаараа шалгарна.

«Һанамжануудаа бэшэхэ» дэбтэрэй табигдамсаар, гүрүүлэн хуушанай партизан, 1920—21 онуудта үрлэг жанжин Сүхэ Баатарай ударидалга доро Унгернэй дээрмэшэдые бута сохилсоһон Монголой «Бидэ илаабди» гэһэн медальтай наһажаал хүн гуурһа бариба.

— Тантай хөөрэлдэжэ болохо гү?

— Болонол бээз. Би Чирков гээшэб. Сүхэ баатарые һайнаар мүнөөшье һанадагби. Тэрээнтэй дүтэ танил байһан хүм. Бэемни үлбэршэг, гэбэшье, Монголой выставкэ нээгдэхэнь гэжэ дуулахадаа, фотоаппарадаа һуйбадаад, эжэлэнгүй ерээб. Ехэл һайнаар зурадаг байна.

«Һанамжануудаа бэшэхэ» дэбтэр соо хойно хойноһоон шэнэ мүрнүүд һубарина. Хүнүүдшье выставкын заал соо дүүрэн.

Ингэжэ манай республикын ниислэл хотодо түрүүшынхеэ Монголой уран зураашадай выставкэ нээгдээ. Тус выставкэ 20 хоногэй туршада үдэр бүри үглөөнэй 11 сагһаа үдэшын 8 саг болотор нээлгээтэй байха.

Монгол нүхэдтөө үнэн зүрхэнһөө амжалта хүсэнэбди. **А. Жалсанов.**

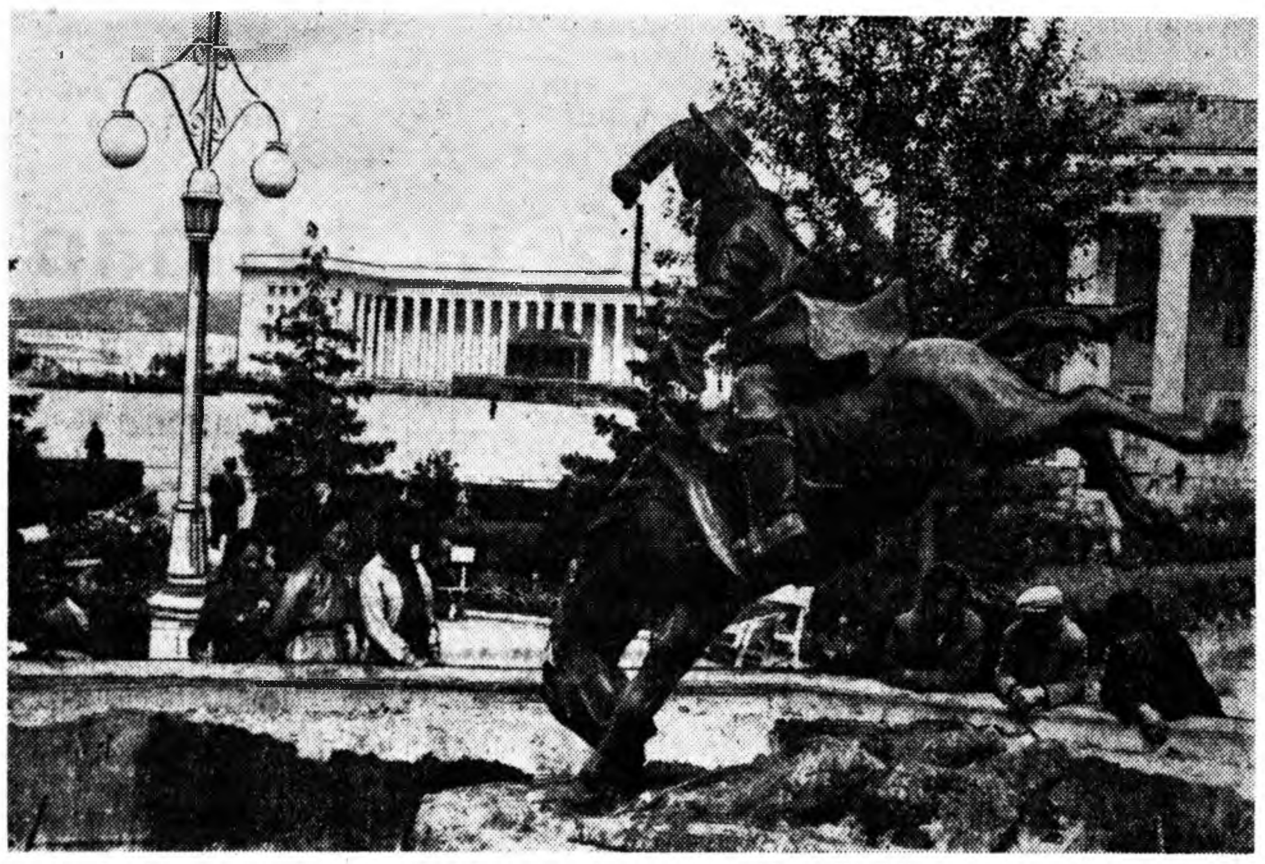

Монголой Арадай Республика. Һүүлэй жэлнүүдтэ Монголой Арадай Республикын искусство ба литература улам эршэмтэйгээр хүгжэжэ байнхай. Зураг дээрэ: Монголой ниислэл хото Улаан-Баатарай түбэй талмай дээрэ табигдаһан скульптурна бүтээлые ажалшад һонирхон хаража байна.

Футболоор СССР-эй „Б" классай мастернуудай командануудай ду[...] түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй түрүүшын хахадай дүн[...]

(5-дахи зоно)

№№ п/п	Хабаадагшад	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Абаһан очконуудынь	Эзэлһэн һууринь	Сохижо оруулһан бүмбэгын тоо
1	„Авангард"—(Комсомольск)	●	0:1 / 0	0:1 / 0	3:0 / 2	1:2 / 0	1:1 / 1	2:2 / 1	1:2 / 0	1:2 / 0	0:0 / 1	0:0 / 1	0:2 / 0	0:0 / 1	4:2 / 2	0:2 / 0	7	14	9
2	„Луч"—(Владивосток)	1:0 / 2	●	0:0 / 1	1:0 / 2	2:2 / 1	4:2 / 2	1:1 / 1	2:2 / 1	2:1 / 2	1:1 / 1	1:0 / 2	2:1 / 2	3:1 / 2	0:0 / 1	2:1 / 2	22	1	23
3	„СКА"—(Хабаровск)	1:0 / 2	0:0 / 1	●	2:1 / 2	3:0 / 2	1:1 / 1	2:0 / 2	0:4 / 0	1:0 / 2	2:1 / 2	2:2 / 1	0:1 / 0	5:1 / 2	1:2 / 0	2:0 / 2	19	3	21
4	„Амур"—(Благовещенск)	0:3 / 0	0:1 / 0	1:2 / 0	●	0:4 / 0	3:2 / 2	2:1 / 2	4:1 / 2	0:2 / 0	0:0 / 1	2:0 / 2	0:2 / 0	0:1 / 0	0:1 / 0	0:4 / 0	11	12	13
5	„Забайкалец"—(Шэтэ)	2:1 / 2	2:2 / 1	0:3 / 0	4:0 / 2	●	1:1 / 1	0:0 / 1	0:1 / 0	0:3 / 0	0	2:1 / 2	0:3 / 0	3:3 / 1	1:1 / 1	0:2 / 0	11	11	14
6	„Байкал"—(Улаан-Үдэ)	1:1 / 1	2:4 / 0	1:1 / 1	2:3 / 0	1:1 / 1	●	1:1 / 1	0:0 / 1	0:0 / 1	0:1 / 0	0:0 / 1	1:0 / 2	1:1 / 1	1:0 / 2	0:1 / 0	12	9	11
7	„Ангара"—(Иркутск)	2:2 / 1	1:1 / 1	0:2 / 0	1:2 / 0	0:0 / 1	1:1 / 1	●	0:1 / 0	2:1 / 2	1:1 / 1	1:0 / 2	0:4 / 0	6:0 / 2	2:0 / 2	2:0 / 2	15	7	19
8	„Локомотив"—(Красноярск)	2:1 / 2	2:2 / 1	4:0 / 2	1:4 / 0	1:0 / 2	0:0 / 1	1:0 / 2	●	0:3 / 0	1:1 / 1	2:1 / 2	1:2 / 0	8:2 / 2	2-0 / 2	2:2 / 1	16	6	24
9	„СКА"—(Новосибирск)	2:1 / 2	1:2 / 0	0:1 / 0	2:0 / 2	3:0 / 2	0:0 / 1	1:2 / 0	3:0 / 2	●	1:1 / 1	3:0 / 2	2:1 / 2	4:1 / 2	3:0 / 2	0:1 / 0	18	4	27
10	„Химик"—(Кемерово)	0:0 / 1	1:1 / 1	1:2 / 0	0:0 / 1	2	1:0 / 2	1:1 / 1	1:1 / 1	1:1 / 1	●	0:4 / 0	0:1 / 0	0:0 / 1	3:0 / 2	0:2 / 0	14	8	13
11	„Томич"—(Томск)	0:0 / 1	0:1 / 0	2:2 / 1	0:2 / 0	1:2 / 0	0:0 / 1	0:1 / 0	1:2 / 0	0:3 / 0	4:0 / 2	●	0:1 / 0	2:0 / 2	2:0 / 2	0:7 / 0	9	13	9
12	„Иртыш"—(Омск)	2:0 / 2	1:2 / 0	1:0 / 2	2:0 / 2	3:0 / 2	0:1 / 0	4:0 / 2	2:1 / 2	1:2 / 0	0:0 / 1	1:0 / 2	●	2:0 / 2	0:1 / 0	1:5 / 0	17	5	25
13	„Металлург"—(Новокузнецк)	0:0 / 1	1:3 / 0	1:5 / 0	1:0 / 2	3:3 / 1	1:1 / 1	0:6 / 0	2:8 / 0	1:4 / 0	0:0 / 1	0:2 / 0	0:2 / 0	●	1:1 / 1	0:2 / 0	7	15	11
14	„Шахтер"—(Прокопьевск)	2:4 / 0	0:0 / 1	2:1 / 2	1:0 / 2	1:1 / 1	0:1 / 0	0:2 / 0	0:2 / 0	0:3 / 0	0:3 / 0	0:2 / 0	1:0 / 2	1:1 / 1	●	0:4 / 0	11	10	11
15	„Темп"—(Барнаул)	2:0 / 2	1:2 / 0	0:2 / 0	4:0 / 2	2:0 / 2	1:0 / 2	0:2 / 0	2:2 / 1	1:0 / 2	2:0 / 0	7:0 / 2	5:1 / 2	2:0 / 2	4:0 / 2	●	21	2	32

Футболоор СССР-эй «Б» классай мастернуудай командануудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй түрүүшын хахад (5-дахи зоноdo) дүүрэбэ.

Эндэ толилогдоһон таблица харахадаа али командын ямараар наадажа байһаниинь, хэдыдэхи һууриda ябаһаниинь элирнэ. Манай республикын «Байкал» команда 9-дэхи һуури эзэлнэ. Горьтой, бидэнэй һанаа амаруулмаар дүн гэхын аргагүй. Хаража үзэхэдэ манайхид нилээд һайнаар наадажа шадаха, аргатайшье байгаа бшуу. Бодоод үзэе: команда 8 нааданда тэнсээ, 3 уулзалгандаа нүгөөдүүлһээ нэгэ нэгэ бүмбэгөөр гээгдэжэ шүүгдээ ха юм. Эдэ уулзалгануудта манай футболистнар үшөө нэгэ нэгэ бүмбэгэ оруулһан байбал 11 очко нэмэжэ абаха байгаа ха юм. Тиигэжэ хамта дээрээ 23 очкотой болоод, түрүүлжэ гараха һэн.

Энэ тон эндэ миин лэ дурдагдаа бэшэ, манай командын добтологшод тушаа нэгэ хэдэн үгэ хэлэлтэй. Тэдэнэрнай ворота абаха гэхэ гү, али бүмбэгэ сохижо, оруулха үедөө мэгдэжэ, алдуу хэнэ бшуу. «Металлург», «Ангара», «Химик» командануудтай манайхидай наадаһанине һанагты. Уулзалганай дүүрэхэ үедэл тэдэнэр шиидхэхы бүмбэгэнүүдые манай футболистнарта бэлэглэһэн байха. Гадна бүмбэгэ угтан абаад, нүхэдтөө дамжуулангүй, талмайһаа сохижо гаргаһанай хэрэг бии гү?

Мүрысөөнэй хоёрдохи хахад эхилээ. «Байкал» команда июнийн 22-то Кемерово городой «Химик» командатай наадаад, июлиин 27-до Прокопьевск, августын 1-дэ Новокузнецк городуудта наадажа, августын 8-да өөрынгөө талмай дээрэ Омскын футболистнартай уулзахань.

Л. Бобыкин.

Концерт бэлдэнэ

Дүтэлүүрэй хүдөөгэй клубай уран һайханай бүлгэмэй гэшүүд колхозойнгоо бригада, фермэнүүдээр ябажа, элдэб зүжэг наада, һонирхон шагнамаар хөөрэлдөө үнгэргэдэг заншалтай.

Залуушуул Василий Гармаев Дондок Доржиев хоёрой ирагуу һайхан хоолойгоор дуунуудые ханхинуулха, багшанар С. Ж. Бальжинова, Д. З. Цыбикова гэгшэдэй уран гоёор шүлэг уншахада һаалишад, малшад болон механизаторнууд ехээр һонирхон шагнадаг, харадаг юм.

Мүнөө уран һайханай бүлгэмэйхид концерт бэлдэжэ, артелиингээ үбһэшэдтэ харуулхаа гарахань.

С. Шагдуров.

Захаамин.

Һонирхолтойшье, туһатайшье

«Учитель» гэжэ амаралтын байшан ошоһон харгын баруун талада, горхохоной эрьедэхи үзэсхэлэнтэ гоё һайхан газарта Улаан-Үдын 11-дэхи һургуулиин байшан харагдадаг.

Һургуулида хэшээл үни дүүрэнхэй, һурагшадай зунай амаралташье дүүрэхэ дүтэлэнхэй ха юм. Теэд һургуулиин хашаа соо үхибүүд хододоо олон байдаг. Зариманиинь наада зугаа эмхидхэжэ, нүгөөдүүлынь таримал үрэ жэмэстэ һөөг модонуудай хажууда юушьеб даа хэжэ байхыень харахат.

Эдэмнай һурагшадай үйлэдбэриин бригадынхид гээшэ. Һургуулида хэшээлэй дүүрэхын бүри урда тээ эндэхи багшанар зунай амаралтын үедэ һурагшадай үйлэдбэриин бригада эмхидхэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Энэ дурадхалаа түрэлхидтэй зүбшэн хэлсэхэдэнь, тэдэнэрынь бүри мүһэн дэмжээ һэн. Тэрэ гэһээр...

Мүнөө энэ бригадад[...] 50 гаран һурагшад ажал[...]на. Һургуули шадархи т[...] шалгынгаа участок дээр[...] яблони һуулганхай, гоё һ[...]хан сэсэрлиг тарин[...] Биологи заадаг багшын[...] хүтэлбэри доро тэдэнэй[...] хойноһоо харууһална, [...] гахыень адаглан тэм[...]лэжэ байдаг.

— Үхибүүднай ажал[...] дуратай, амаралтаа м[...]лэ, хэндэшье туһа нэмэ[...]гүйгөөр үнгэргэнэгүй[...] гэхысэ баяртайнууд,—г[...] эндэхи багша Б. Быкова[...]лэнэ.

Сад сэсэрлиг үһал[...] буртаг үбһыень түүхэ, [...]ройень обоолхо гэхэ м[...] хүдэлмэри саг сагта[...] өөһэдөөл хаража мэд[...]хэдэг болонхой.

Һурагшад ганса һург[...]лиингаа газаа бэшэ, [...] «Зеленхоз» тосхоной, са[...]торини дэргэдэхи учас[...]гууд дээрэ ажаллана. Т[...] гэжэ тэдэнэр зунайн[...] амаралтые һонирхолт[...]гоор, өөһэдтөө туһатайга[...]шье үнгэргэжэ байнхай.

Д. Цырено[...]

А. И. Микоянай Индонезидэ аяншалһан тухай

ДЖАКАРТА, июлиин 24. (ТАСС). А. И. Микоян үсэгэлдэр Индонезидэ байхадаа хөөрэлдөөнүүдые, уулзалгануудые хээ, үзэсхэлэн һайхан юумэнүүдыень хараа.

Индонезидэ бэлэг болгон Советскэ Союзай бодхожо байһан госпиталиин барилгада А. И. Микоян Бандунгһаа бусажа ябахадаа хүрөө.

А. И. Микоян барилгын проекттэй танилсаа, барилгын талмай дээгүүр ябаа, Индонезиин хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөө, тэдэнэй ажабайдал, ажал хүдэлмэри тухай асуугаа, энеэдэ зугаа гаргаа.

Удаань Индонезиин национальна баатарнуудай кладбищиин байдаг Калибата тээшэ мотоциклистнуудай хүндэлэлэй харуул доро машинанууд һубарилдан ошоһон байна. Шаналал гашуудалай маршын аялган доро А. И. Микоян баатарнуудай хүүр дээрэ ехэ венок табяа. Тэрэнэйнгээ һүүлээр Джакартада хүдэлдэг совет мэргэжэлтэдтэ тэрэ айлшалаа. Эдэ мэргэжэлтэд советскэ посольствын городогто байдаг юм.

Совет хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаһанайнгаа һүүлээр А. И. Микоян Мердека ордондо ошожо, президент Сукарнатай уулзаа. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянай Индонезидэ хани ёһоор аяншалһан тухай Индонези Советскэ Союз хоёрой хамтын коммюнике энэ уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэгдээ. Хөөрэлдөөнэй үедэ Джуанда, Леймена, Насутион, бүхы түрэлэй сэрэгүүдэй штабуудай начальнигууд, советскэ делегациин гэшүүд байлсаа. Удаань президент Сукарно, А. И. Микоян нютагай болон гадаадын оронуудай олон корреспондентнүүдтэй уулзаа. Хөөрэлдөөнэй үедэ коммюнике зүбшэгдэһэн байна. Энэ коммюнике июлиин 24-дэ Индонезиин хэблэлдэ толилогдохо гээд Сукарно журналистнуудта мэдээсээ.

А. И. Микоян Индонезиһээ мордобо

ДЖАКАРТА, июлиин 24. (ТАСС). Энэ үглөөгүүр эртэ байхада А. И. Микоян Мердека ордон соо президент Сукарнатай ябахынхияа уулзаһан байна. Ойр зуура хөөрэлдэһэнэйнгөө һүүлээр президент хүндэтэ айлшанаа мордохуулаа, Н. С. Хрущевто, Л. И. Брежневтэ амаршалга хүргэхыень тэрэнине гуйгаа, Москвада гү, али Джакартада дахяад уулзахабди гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Энэ үдэртөө А. И. Микоян, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд Индонезиһээ мордоо.

А. И. Микоян, Индонезиин нэгэдэхи министр Джуанда аэродром дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

А. И. Микоян Дели ерэбэ

ДЕЛИ, июлиин 24. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд Индонезиһээ бусажа ябахадаа мүнөөдэр Дели хүрэжэ ерэбэ.

Хилын саанаһаа

Индонези Советскэ Союз хоёрой хоорондохи хамтын коммюнике

ДЖАКАРТА, июлиин 24. (ТАСС). Индонезиин Республикын президент д-р Сукарнын уряалаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян 1962 оной июлиин 20-һоо 24 хүрэтэр Индонезидэ хани ёһоор аяншалаа.

А. И. Микоян, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд Джакартаһаа гадна, Богор, Джокьякарта, Бандунг болон Чипанаста хүрөө, хаа хаанагүй хани халуунаар угтагдаа.

Индонези Советскэ Союз хоёрой хамтын коммюнике соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Голландиин колонизаторнуудай эзэрхэлгэһээ Баруун Ирианиие сүлөөлхын түлөө Индонезиин арадай хэжэ байһан тэмсэлэй мүнөөнэй шатые А. И. Микоянтай уулзахадаа президент Сукарно тайлбарилжа үгэһэн байна. А. И. Микоян Баруун Ирианиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэнь Советскэ Союзай правительствын болон арадай талархажа, тэрэниiень дэмжэжэ байһан тухай үшөө дахин элирхэйлэн мэдүүлээ, тэрэшэлэн Баруун Ириан Индонезиин Республикатай нэгэдүүлэгдэхэ ёһотой, нэгэдүүлэгдэхэшье гэжэ этигэжэ байһанаа элирхэйлэн хэлээ. Тиихэдэ А. И. Микоян уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудаар Советскэ Союзай правительствын баримталдаг хараа бодол тухай хөөрэжэ үгөө. Дурсагдаһан тайлбарииень президент Сукарно ехэ анхаралтайгаар шагнаһан, һайнаар ойлгоһон байна.

Тэрэшэлэн А. И. Микоян нэгэдэхи министр Джуандатай уулзаа. Индонезидэ бүхы дээрээ хэгдэжэ байһан барилгануудай, тусхайлбал, Индонезиин Республикын болон Советскэ Союзай хоорондохи экономическа болон техническэ харилсаа холбооной ёһоор бодхоогдожо байһан барилгануудай асуудалнуудаар уулзалгын үедэ һанамжануудаа мэдэлсэһэн байна. Хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай харилсаанай асуудалнуудта, тэрэшэлэн хэлсээнүүдэй ёһоор хараалагдаһан барилгануудые түргэдхэхэ бусад асуудалнуудта анхарал хандуулагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянай Индонезидэ аяншалгын үрэ дүн гэхэдэ, дэлхэйн мүнөөнэй асуудалнуудаар, хоёр ороной хоорондохи хани барисаа, харилсаа холбоон мүн бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хэрэг саашадань бэхижүүлгэдэ туһалхаар бусад асуудалнуудаар хоёр тала бүри һайнаар үгэеэ ойлголсодог болоо гэжэ коммюникегэй түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

Алжиртахи байдал

ЛОНДОН, июлиин 24. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Алжирһаа мэдээсэһэнэй ёһоор Алжирай ударидагшадай хоорондо гараһан арсалдаа гүримшуулха тухай асуудалаар Бен Беллатай хэлсээ хэхын түлөө Алжирай Республикын Саг зуурын правительствын түрүүлэгшэ Бен Хедда өөрынгөө министр Мохаммед Саид гэгшые Тлемсен эльгээгээ.

Бен Беллын дурадхаһанай ёһоор, долоон хүнһөө политическэ бюро байгуулхые Бен Хедда зүбшөөгөө, гэбэшье энэ бюро национальна сүлөөрэлгын фронтоор баталагдаха ёһотой гэһэн эрилтэ тэрэ хээ гэжэ агентство мэдээсэнэ.

ПАРИЖ, июлиин 24. (ТАСС). Франс Пресс агентствын корреспонденг Алжирһаа иигэжэ мэдээсэнэ. Политическэ бюрое буруушаадаг сэрэгэй округуудай командалагшанарые имэ бюро байгуулхые зүбшөөхыень уряалан хандаха гэһэн шиидхэбэри Алжирай Республикын Саг зуурын правительство үсэгэлдэрэйнгөө заседани дээрэ баталан абаа.

Улам бэхижэжэ байгаа хани[...] барисаанай хүндэлэлдэ

ХЕЛЬСИНКИ, июлиин 23. (ТАСС). Советскэ Союзай болон Финляндиин залуушуулай хани барисаанай үдэрые Хельсинки, Турку, Тампере, Финляндиин бусад хэдэн олон городууд болон тосхонууд июлиин 31-дэ тэмдэглэхэ байна. Советскэ Союзай болон Финляндиин залуушуулай хани барисаанай үдэртэ бэлдэхэ, тэрэнине үнгэргэхэ финскэ комитедэй түрүүлэгшэ парламентын депутат Матти Кекконен финскэ болон гадаадын оронуудай журналистнуудта зорюулагдаһан пресс-конференци дээрэ энээн тухай хөөрэжэ үгөө.

Советскэ ехэ делегаци, Советскэ Союзһаа ерэһэн олон тоото туристнууд—хамта мянга гаран хүн—нэгэ үдэрэй туршада, июлиин 31-дэ, бүхэдэлхэйн VIII фестивальда хабаадалсалгаяа зогсоогоод, Финляндиин залуушуулай түлөөлэгшэдтэй уулзахын түлөө орон соогуур аяншалхаяа гараха юм.

Хани барисаанай үдэрые үнгэргэлгэдэ Финляндиин залуушуулай политическэ организацинуудай диилэнхи олонхинь хабаадалсаха [...] М. Кекконен заагаа.

Энэ үдэр залуушуулай[...] гацинууд президент У. К[...]конентэй, СССР-эй Ве[...] Соведэй Түрүүлэгшэ [...] Брежневэй түлөөлэгш[...] даадын оронуудтай соёл[...]турын холбоо барисаа[...] гуулха талаар СССР-эй[...]нистрнүүдэй Соведэй Г[...] комитедэй түрүүлэгшэ[...] Романовскитай уулзаха[...] версиteдэй ехэ зал соо [...] суглаан болохо, хани [...]саанай модонууд тари[...] залуушуулай уулзалг[...] концертнүүд, фин[...]шуулай организаци[...] ажал ябуулгануудтай [...]салганууд болохо байна.

Һайндэрэй энэ прог[...]хадаа хоёр ороной зал[...]лай бүри һайнаар тани[...] хани барисаа, харилса[...]боо хүгжөөхэ хэрэгтэ т[...] гэжэ М. Кекконен о[...] тэмдэглээ. Совет болон[...] залуушуулай хамтын һ[...]рэй һайн һайхан уг зо[...] Финляндида үндэрөөр [...]дэг, хүндэлдэг байна гэ[...]рэ хэлээ.

Редакторай орл[...]
М. Н. НИМ[...]

Манай адрес, телефону[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Т[...]ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактора [...] 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жизн[...] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского ст[...]тельства—47-59, промышленности, транспорта, информац[...] 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, [...] и рабселькоров—40-49, отдел переводов и корректор[...] — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугород[...] переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства куль[...] Бурятской АССР.

Н00934. Зак. № 33[...]